

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Orientoituminen monitoimijaiseen yhteiskehittämishanketyöskentelyyn

Tervetuloa NEA-hankkeeseen - aloitusmateriaali

Ina Laine-Salaja

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
210 op

Arvioitavaksi jättämisaika
11/2019

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijä: Ina Laine-Salaja
Opinnäytetyön nimi: Orientoituminen monitoimijaiseen yhteiskehittämishankkeeseen – tervetuloa NEA-hankkeeseen - aloitusmateriaali
Sivumäärä: 57 ja 2 liitesivua
Työn ohjaaja: Pilvi Azeem
Työn tilaaja: Y-Säätiö

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kehittää orientoitumismateriaali, jolla orientoituminen monitoimijaiseen, valtakunnalliseen yhteiskehittämishankkeeseen, NEA – nais erityisyys asunnottomuustyössä, helpottuu ja eri taustoista tulevien hankkeen parissa työskentelevien tekijöiden osaaminen tasaantuu. Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka konkreettisenä tuotoksena on diamuotoinen, äänitetyn selostuksen sisältävä tallenne.

Opinnäytetyön tilaaja on Y-Säätiö, joka vastaa NEA-hankkeen koordinaatiosta. Opinnäytetyön ohjaajana toimi Pilvi Azeem, joka työskentelee NEA-hankkeessa hankekoordinaattorina.

Tilaaajan intressinä opinnäytetyössä oli saada käyttöönsä hanketyöskentelyn organisaation ja osahankkeiden sijoittumisen ymmärtämistä helpottava materiaali työkaluksi hanketyöskentelyyn, erityisesti uusille työntekijöille ja esimerkiksi hankkeessa harjoittelua suorittaville opiskelijoille, sekä kokemusasiantuntijoille.

Orientoitumismateriaali suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä tilaaajan ja tilaaajan edustajan kanssa työelämälähtöisesti. Orientoitumismateriaali on toimitettu tilaajalle sähköisessä muodossa, josta sen kuitenkin saa halutessaan myös tulostettua paperiseksi kappaleeksi, sen ollessa Power Point – työkalulla toteutettu.

Menetelmänä, jolla orientoitumismateriaalin oleellinen sisältö voitiin valita, käytettiin osallistuvaa havainnointia. Tein runsain määrin havainnoja niin sanallisesta-, kuin ei-sanallisesta viestinnästä hankkeen työskentelyssä, jonne minut vastaanotettiin avosylin. Havainnoistani jalostin analyysin, jonka pohjalta kehitysehdotus orientoitumismateriaalista luotiin ja sen pohjalta itse materiaali.

Orientoitumismateriaali on Y-Säätiön omaisuutta ja sen sisältö on salassa pidettävää, ellei Y-Säätiön edustus toisin päättä. Se on esitelty niille tahoille, joille se opinnäytetyöni arvioimisen kannalta on oleellista.

Asiasanat: Orientoituminen, hankesuunnittelu, projektityö, yhteistyö, osallisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Name of the Degree Programme

Author: Ina Laine-Salaja
Title: Orientation to multi-professional co-creation project - Welcome to work in NEA project
Number of Pages: 57 and 2 attachment pages
Supervisor: Pilvi Azeem
Subscriber: Y-Foundation

The aim of this thesis was to develop orientation material to help and facilitate orientation towards of working in NEA-project, which is national, co-operational, co-creational project in women-specific work in homelessness field. The thesis is a functional Bachelor`s thesis which concrete output is a diametric video presentation with recorded narration.

The thesis is commissioned by the Y-Foundation, which is responsible for the organization of the NEA project. The thesis supervisor was Pilvi Azeem, who works as a project coordinator for the NEA project.

The client's interest in the thesis was to have access to material that facilitates the understanding of the organization of project work and the placement of sub-projects as a tool for those who work in the project, especially for new employees and for example students.

The folder was designed and implemented in co-operation with the subscriber and the representative of the subscriber in a work-life-oriented manner. The guidance material is delivered electronically to the subscriber, but can also be printed on paper if desired, once as it has been verified with the Power Point tool.

Participatory observation was used as a method to determine the essential content of the orientation material. I made ample observations of both verbal and non-verbal communication while working in the project, to which I was greeted with open arms. From my observations, I refined the analysis on the basis of which the development proposal for the orientation material was created and based on the material itself.

Orientation material is the property of the Y-Foundation and its contents shall be kept confidential unless otherwise decided by the Y-Foundation. It has been presented to those to whom it is essential for the evaluation of my thesis.

Keywords: Orientation, foundation, project planning, multiple actors, co-working

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN KONTEKSTI	9
2.1	Opinnäytetyön tilaaja	9
2.2	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	12
3	OPINNÄYTETYÖ TOIMINNALLISENA KEHITTÄMISTEHTÄVÄNÄ.....	18
3.1	Opinnäytetyön tavoitteet.....	18
3.2	Osallistuva havainnointi tutkimusmenetelmänä.....	20
3.2.1	Hanketyöskentelyn havainnointi.....	22
3.2.2	Osallistuvan havainnoinnin haasteet	24
3.3	Eettiset kysymykset	26
4	HANKETYÖSKENTELY, TIETOPERUSTA JA ORIENTOITUMINEN	30
4.1	Naiserityisyys asunnottomuustyössä	30
4.1.1	Historiasta nykyhetkeen	31
4.1.2	Kodittomat naiset (ja asunnottomat miehet).....	32
4.1.3	Naiserityisyys NEA-hankkeen näkökulmasta	34
4.2	Hanketyöskentely	36
4.3	Yhteiskehittäminen ja osallisuus.....	38
4.4	Hanketyöskentelyn osaamisen vaikutukset käytännössä.....	40
5	HAVAINNOINNIN ANALYYSI JA KEHITYSUUNNITELMA	43
5.1	Havainnointimateriaalista kehitysajatukseksi.....	43
5.2	Orientoitumismateriaalin toteutus	45
5.3	Orientoitumismateriaalin kuvaus	47
6	JALKAUTTAMINEN JA ONNISTUMISEN ARVIOINTI	50
6.1	Orientoitumismateriaalin luovuttaminen tilaajalle.....	50
6.2	Palautteen kerääminen.....	51
6.3	Orientoitumismateriaalin onnistumisen arviointi.....	51
7	YHTEENVETO.....	53
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	59

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyöni NEA-hankkeeseen vuoden 2019 syksyn aikana, jolloin suoritin myös viimeisimpiä yhteisöpedagogin harjoitteluitani Y-Säätiölle. Opinnäytetyöni on vastaus havainnoimiini haasteisiin, jotka liittyvät monitoimijaiseen yhteiskehittämissankkeeseen orientoitumiseen. Sen tarkoitus on selkeyttää useasta eri toimijasta koostuvan hankkeen työntekijöiden sijoittumista käytännön työhön, avata erilaisia hankkeen sisällä olevia rooleja ja suhteuttaa niitä hankkeessa työskentelevän tai siihen harjoittelua suorittavan henkilön oman organisaation työtehtäviin. Olen nostanut opinnäytetyöhöni myös erilaisten osahankkeiden tavoitteita hankkeen suhteen, jossa yhteydessä myös niiden erityiset osaamisalueet käydään läpi. Erityisesti orientoitumismateriaali avaa hankekoordinaation, eli Y-Säätiön tarjoaman työpanoksen tehtäviä ja toimialueita, tarkoituksena estää mahdolliset väärinkäsitykset hankekoordinaation roolista hankkeen eri vaiheissa ja toiminnassa.

Havainnoin hankkeessa työskentelyä osallistuvan havainnoinnin keinoin ja näistä havainnoistani nousi hyvin nopeasti esiin oleellisimmat perusteemat, jotka opinnäytetyöhöni – orientoitumismateriaaliin – oli tärkeä nostaa esiin. Yleinen hanketyöskentelyn osaaminen ja erityisesti sen osaamisen laajentaminen kohdentumaan nimenomaisesti yhteiskehittämiseen hanketyöskentelyn työkaluna, sekä STEA-rahoituksen tuomat erityispiirteet nimenomaisesti NEA-hankkeen työskentelyyn ovat opinnäytetyöni kantavia perusteemoja. Muina tärkeinä teemoina olen nostanut esiin ryhmäytymisen ja osallisuuden merkityksen hanketyöskentelyssä. Tämän osaamisen erityinen tärkeys kohdistunee eniten hankekoordinaatiolta vaadittaviin taitoihin, mutta niiden yleinen ymmärtäminen on tiedon kautta tulevan osaamisen myötä avainasemassa myös hanketyöntekijöille. Linaan myös hiukan oppeja motivaatiopsykologian puolelta, jossa käsiteltävä autonominen työmotivaatio ja sen synnyn mahdollistaminen itselle ja muille on nähdäkseni merkittävässä roolissa suuressa ja kokonsa vuoksi kenties hiukan hitaasti etenevässä hankkeessa, jossa konkretisoituminen saattaa antaa odottaa itseään.

Hanketyöskentelyyn orientoituminen on oleellinen ensimmäinen työvaihe hankkeeseen työllistymisen jälkeen, riippumatta varsinaisesta roolista tai tehtävästä itse hankkeessa. Uuden työntekijän on tärkeää jo heti aluksi hahmottaa oman organisaationsa päätyön ja hanketyöskentelyn merkittävimmät erot ja miettiä ratkaisuja niiden sujuvaan yhdistämiseen. Usein hanke on organisaation sisälle perustettu tehtävä, jonka tarkoitus on luoda uusi työtapo- tai työtehtävä ja vakiinnuttaa se osaksi käytäntöä ja siten työprosessien saumattomaksi jatkeeksi. Tässä tapauksessa roolien hahmottaminen hankkeessa saattaa olla helpompaa ja käydä aivan käden käänteessä. On aivan mahdollista, että hankkeen parissa työskentelee vain yksi työntekijä, joka vastaa hankkeensa etenemisestä pääsääntöisesti suoraa omalle esimiehelleen.

Kuitenkin hanketyöskentelystä on olemassa myös laajempia ja moniulotteisempia muotoja, jollaisessa työskentelystä tämän opinnäytetyön tarve on noussut esiin. Nais erityisyys asunnottomuustyössä NEA – hanke on monitoimijainen yhteiskehittämiss hanke, jossa varsinaisia osahankkeita on yhdeksän, yhteistyökumppaneita kaksi ja yhteistyökaupunkeja viisi (Y-Säätiö 2019). Yhteiskehittäminen on NEA-hankkeessa työkalu, jonka metodien mukaisesti jokainen NEA-hankkeessa toimiva osahanke tuo oman arvokkaan panoksensa yhteiseen pöytään. Tästä yhteisestä tiedosta ja taidosta jalostetaan kasvavan yhteisen osaamisen lisäksi käytäntöjä ja konkreettista toimintaa nais erityisen työotteen kehittämiseksi asunnottomuustyön kentällä.

Jokaisella hankkeella on käytettävissään tietty määrä työpanosta, joka käytännössä usein tarkoittaa esimerkiksi yhdestä kahteen työntekijää. Osa työntekijöistä on järjestöjen omia, jo aiemmin toimintaan tutustuneita tekijöitä, mutta esimerkiksi kokemus asiantuntijuuden kautta työllistyville hanketyöntekijöille kompetenssi hanketyöskentelyyn saattaa olla huomattavan eriarvoinen suhteessa pitkään erilaisissa hankkeissa työskennelleisiin ammattilaisiin. Lisäksi osalla työntekijöistä työaika jakautuu niin, että esimerkiksi vain 20% työajasta kohdistuu NEA-hankkeeseen ja loput oman organisaation muihin töihin.

Nämä eri organisaatioissa työskentelevien hanketyöntekijöiden työosuudet jakautuvat lisäksi hankkeen sisällä. Osa työstä on hyvinkin käytännön läheistä, asunnottomuudesta kärsivien naisten kohtaamista heidän ehdoillaan heidän nykyisissä elinympäristöissään tai erilaisissa kohtaamiseen suunnitelluissa tiloissa. Ja vastaavasti loppuosa työajasta tehdään hankkeeseen tiedon tuotannon ja suunnittelun, osallistumisen ja kouluttamisen muodoissa. Yksi hankkeen tavoitteista on myös saada tietoa hankkeesta levitettyä omille, jo olemassa oleville verkostoille, omaa työorganisaatiota unohtamatta. Kaikki tämä jää hanketyöntekijän ja hänen esimiestensä välillä sovittavaksi ja selvitettäväksi kokonaisuudeksi.

Hanketyöskentelylle ominaista on myös sen määräaikainen luonne, joka aiheuttaa toisinaan työntekijöiden vaihtumista, kun erityisesti hankkeen loppupäässä yksilö alkaa pohtia omaa tulevaisuuttaan työkentällä ja kenties löytääkin uuden, varhaisemmassa toimintavaiheessa olevan hankkeen tai esimerkiksi muusta toiminnasta vakituisluontoisemman työpaikan. Tämä saattaa johtaa hankkeen sisällä työntekijöiden vaihtumiseen, jonka haasteena on koko suuren hankkeen toimintaan orientoituminen ja siihen sulava heittäytyminen, kun hanke muulta osin on jo mahdollisesti pitkälläkin toimeenpanevas vaiheessa. Unohtamatta sitä opiskelijoiden ja harjoittelijoiden joukkoa, joka esimerkiksi kolmevuotisen toimintakauden aikana ehtii saada arvokkaan harjoittelupaikan jossakin hankkeen organisaatioista, ja jonka tulisi yleensä hyvinkin tiiviissä – vain muutaman kuukauden – ajassa orientoitua hanketyöskentelyyn mahdollisimman syvästi. Myös ryhmäytymisen vaiheet ja niiden suhteutuminen hankkeen elinkaareen ovat oleellisia, sillä esimerkiksi kuohuntavaiheessa mukaan tulevalle uudelle työntekijälle hankkeen työskentely saattaa helposti ensisilmäyksellä vaikuttaa kaoottiselta, riittaisalta tai epäsoveltavalta ja uutena jäsenenä näin koettuun ryhmään lähteminen voi tuntua suorastaan epämiellyttävältä. Tähän auttaa, kun hahmottaa ryhmäytymisen vaiheen ja ymmärtää tilanteen ja ryhmädynamiikan olevan elävä tila, joka tulee muuttamaan parempaan ryhmän siirtyessä seuraavaan vaiheeseen.

Näihin arjen haasteisiin tarvittiin vastauksia. Oppiminen on elinikäinen prosessi ja työtehtävän sisällä tieto ja osaaminen kasvaa osana sosiaalista vuorovaikutusta, joihin vaikuttavia tekijöitä on puolestaan loputon määrä. Tämän vuoksi koin hyväksi luoda

pohjamateriaalin, joka auttaa hahmottamaan kokonaisuutta juuri tässä, laajassa ja haastavassa hankemuodossa. Perusteiden käyminen läpi jäseneltyinä ajatuksina mahdollistaa keskittymisen varsinaiseen hanketyöskentelyyn ja laajentaa ymmärrystä siinä käytettävissä olevista resursseista. Toisaalta se auttaa myös hahmottamaan hanketyöskentelyn asettamia raameja ja haasteita. Näin omaa käytännön tekemistään on helpompi suunnitella niin pitkällä- kuin lyhyelläkin aikavälillä kokonaisuudeksi, joka palvelee itse työntekijää ja toisaalta omaa organisaatiota, varsinaista hanketta ja sen tavoitteita unohtamatta. Opinnäytetyöni oleellisimpia tarkoituksia on myös tasata osaamista niin, että varsinaisen työn alkaessa niin kokemusasiantuntijat, kuin harjoittelijatkin olisivat lähempänä samaa tietotasoa juuri tämän hankkeen työskentelyta-voista, kuin jo pidempään mukana olleet ammattilaiset.

2 OPINNÄYTETYÖN KONTEKSTI

2.1 Opinnäytetyön tilaaja

Y-Säätiö perustettiin joulukuussa 1985 vastaamaan 20 000 kodittoman suomalaisen kurjaan asunnottomuustilanteeseen. Ideoinnin takana olivat lääkäri Ilkka Taipale ja Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Heikki S. von Hertzen. Varsinaisia perustajayhteisöjä olivat Suomen Kuntaliitto, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vantaan kaupunki, Kirkkohallitus, Rakennusliitto ry, Suomen Mielenterveysseura ry, Suomen Punainen Risti, Rakennusteollisuus RT ry ja Alko Oy. (Y-Säätiö 2019)

Ensimmäisinä vuosina Y-Säätiön kohderyhmänä olivat nimenomaisesti asunnottomat, yksinäiset miehet. Siihenastinen Suomen asuntopolitiikka oli jättänyt tämän ihmisryhmän tarpeet käytännössä kokonaan huomioimatta ja toisen maailmansodan alusta asti vallinnut asuntola-asumismalli oli eritoten pääkaupunkiseudulla sitkeässä. (Fredriksson 2018, 83) Y-kirjain säätiön nimessä tuli perustamisvaiheessa sanasta yksin. Se viittasi Y-Säätiön missioon auttaa yksin eläviä ihmisiä saamaan oman kodin. Nykyään Y-kirjaimen ajatellaan tarkoittavan ”yhdessä”. Se kuvastaa Y-Säätiön tapaa tehdä asunnottomuustyötä laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Suomessa ja kansainvälisesti. (Y-Säätiö 2019)

Vuonna 1987 vietettiin YK:n julistamaa kansainvälistä asunnottomien vuotta ja Suomen hallitus asetti kunnianhimoisen tavoitteen poistaa asunnottomuus koko maasta seuraavien viiden vuoden aikana. Y-Säätiön osuus tästä ajateltiin olevan 2000 asuntoa, eli 200 uutta kotia vuodessa. Vuoden 1991 loppuun mennessä Y-Säätiö oli onnistunut hankkimaan 1470 asuntoa. Nykyään Y-Säätiö omistaa uutteran hankinnan tuloksena yli 17 000 asuntoa, jotka sijaitsevat ympäri Suomen. Näiden lisäksi rakentamisesta vastaava osasto etsii jatkuvasti uusia mahdollisia ARA-rakentamiseen kelpaavia tontteja, joille voitaisi tuottaa uutta asuntokantaa. Y-Säätiön asunnot jakautuvat Y-koteihin (n. 7000), jotka ovat nimenomaisesti erityisesti tukea tarvitseville, vaikeasti

asutettaville asukkaille, sekä M2-koteihin, jotka puolestaan ovat vapaasti vuokrattavia koteja. (Y-Säätiö 2019)

Y-Säätiössä työskenteli vuoden 2018 lopussa 149 työntekijää ja itse työ jakautuu organisaationa useaan osastoon, joista tämän opinnäytetyön kannalta oleellisin on kehittämisosasto. Kehittämisosastolla voi tutustua useisiin valtakunnallisiin, asunnottomuuden vähentämiseen tähtääviin hankkeisiin. Toimekas-hankkeen päätavoitteena on arjen mielekkäiden toimintamahdollisuuksien kehittäminen sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmasta. Meriheimo-hankkeessa opetetaan intensiivisillä purjehduskemuksilla nuorille monenlaisia taitoja elämään. Verkostokehittäjä-hanke on järjestöjen kumppanuushanke, joka toimii asunnottomuuden ennaltaehkäisytoimenpideohjelman AUNE yhteiskehittämisen alustana. (Y-Säätiö 2019)

NEA-hanke puolestaan on monitoimijainen, valtakunnallinen, kolmivuotinen, STEA-rahoitteinen yhteiskehittämishanke. Tämä sanakokonaisuus kuvastaa hienosti sitä, kuinka suuri, moninainen, haastava ja vaikeasti hallittavakin hanke kyseessä on. Hankkeessa toimii Y-Säätiön puolesta tuleva hankekoordinaatio ja kahdeksan osahanke, joita ovat Helsingin Diakonissalaitos, Sininauhasäätiö, Vailla Vakinaista Asuntoa Ry, EJY Ry, A-Klinikkasäätiön Tampereen yksikkö Völjy, Ensi- ja turvakotien liitto, Turun ensi- ja turvakoti, sekä Helsingin ensikoti. Tämä tarkoittaa yhteensä yhdeksää tekijää, joiden lisäksi yhteistyösopimus on solmittu viiden kaupungin (Helsinki, Vantaa, Espoo, Turku ja Tampere) kanssa, joiden lisäksi asiantuntijaryhminä toimivat Kriminaalihuollon Tukisäätiön Naiset Näkyviksi – hanke, sekä maahanmuuttajanaisten näkökulmaa tuova Monikanaiset Ry. (Y-Säätiö 2019)

NEA-lyhenne tulee sanoista *nais erityisyys asunnottomuustyössä* ja hankkeen tarve on noussut esiin ARA:n vuosittaisia asunnottomuustilastoja tarkastellessa. Vuoden 2016 selvityksessä havaittiin, että vaikka asunnottomuus Suomessa oli laskussa, naisten suhteellinen osuus siitä oli kasvanut. Tilastollisesti näyttää siis siltä, että viimeisten vuosikymmenten valtakunnallisten asunnottomuusohjelmien palvelut on kohdistettu

niin, että ne tavoittavat paremmin asunnottomat miehet kuin naiset. (ARA Asunnottomuus selvitys 2016)

Taulukko 2. Asunnottomuuden eri muodot 2010-2016

Koko maa	2016		Vuosi muutos (hlöä)	
	Yksinäisiä asunnottomia	näistä pitkäaikaisia.	Yksinäisiä asunnottomia	näistä pitkäaikaisia.
Ulkona, porrashuoneissa, ensisuojuissa yms.	425	184	14	-13
Asuntoloissa, majoitusliikkeissä	331	125	-24	-37
Laitosmaiset yksiköt	433	184	-83	-55
Tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona	5 455	1 554	-48	-100
Koko maa yhteensä	6 644	2 047	-141	-205
Asunnottomia naisia	1 554	426	58	31
nuoria alle 25-v	1 399	293	-253	-87
maahanmuuttajia	1 803	526	-75	-39
Asunnottomat perheet	325		-99	
perheissä lapsia	316		-121	
maahanmuuttajaperheitä	210		-15	
niissä lapsia	193		-85	

Kuvio 1. ARA Asunnottomuus selvitys 2016

NEA-hankeen päätavoite on naisten asunnottomuuden poistaminen asumispolkuja turvaamalla. Muita oleellisia tavoitteita on selvittää naisten asunnottomuuden kasvun syitä, kasvattaa ammatillista osaamista nais erityisessä asunnottomuustyössä ja vahvistaa kokemusasiantuntijoiden käyttöä työparina ammattilaisen rinnalla. Valtakunnallisella tasolla tavoitteena on tuottaa ehdotuksia ja esityksiä asunnottomuustyöhön nais erityisyyden huomioimisesta ja samalla nostaa naisten asunnottomuuden ilmiötä esille yleisesti. (Y-Säätiö 2019)

NEA-hanke tekee myös kansainväistä yhteistyötä osallistumalla Erasmus+ Women in Homelessness -hankkeeseen, jossa se onkin ainut suomalainen osahanke. Muut edustetut maat ovat Unkari, Tanska, Iso-Britannia, Puola, Slovenia ja Irlanti. Osallistuvien maiden ja niissä toimivien hankkeiden lisäksi Women in Homelessness-hankkeessa on mukana eurooppalaisten asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö FEANTSA. (Y-Säätiö 2019)

2.2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Tein opinnäytetyöni syksyn 2019 aikana Y-Säätiöllä, NEA-hankkeessa viimeistä harjoitteluni suorittaessani. Jo harjoittelupaikkaa pohtiessani päätin pyrkiä yhdistämään harjoittelun ja opinnäytetyön, sillä katsoin näin voivani tehokkaasti hyödyntää harjoittelussa tapahtuvan syvemmän perehtymisen ja aiheeseen muodostuvan osaamisen tuottavaan muotoon, joka kenties hyödyttää organisaatiota vielä harjoitteluni päättymisen jälkeenkin.

Harjoittelupaikkani ja tässä tapauksessa myös opinnäytetyön tilaajan, Y-Säätiön valinta oli kohdallani hyvin selvä. Olen yhteisöpedagogiopintojeni ja humanistisiin aloihin liittyvän kiinnostukseni, sekä perehtyneisyyteni lisäksi työskennellyt myös asuntojen, asumisen ja asuntokannan parissa, vaikkakaan en varsinaisesti asunnottomuustyössä. Olen laillistettu kiinteistönvälittäjä LKV, sekä laillistettu vuokravälittäjä LVV ja työskennellyt alalla useita vuosia, joiden aikana osaamiseni liittyen asumiseen pääkaupunkiseudulla on kehittynyt melko syväksi, joskin hyvin toisenlaisesta näkökulmasta, kuin mistä Y-Säätiön toiminta lähtee.

Tähän työtaustaan liittyen olen hyvin kiinnostunut asumiseen liittyvistä kysymyksistä ja minulla on niihin myös jonkinlaista kompetenssia jo valmiina, konkretian puolesta esimerkiksi kiinteistö- ja vuokrauslainsäädännön tuntemuksen muodossa. Y-Säätiön merkittävä rooli asunnottomuustyön kentällä ja sen toiminnan tavoitteet olivat juuri omiin intresseihini nähden ehdottomasti osuvimmat. Halusin syventää olemassa olevaa osaamistani uudella, yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmalla. Viimeisenä vahvistuksena tälle valmiiksi muodostuneelle ajatukselleni oli NEA-hanke,

jonka tekemä työ sytytti minussa todella voimakkaan motivaation ja innostuneisuuden tilan.

Tämän kaiken muotoilin harjoittelupaikkahakemukseeni, jonka toimitin NEA-hankkeen projektipäällikölle, Leena Lehtoselle ja hankekoordinaattori Pilvi Azeemille. Suureksi ilokseni sain mahdollisuuden tavata Leenan ja Pilvin, sekä Y-Säätiön asumisneuvonnan johtajan Anu Rantasen Y-Säätiöllä kesällä 2019. Tapaamisen jälkeen olimme yhteisesti sitä mieltä, että tämä on minulle sopiva harjoittelupaikka ja hankkeen edustajat suhtautuivat jo tuolloin erittäin myönteisesti ehdotukseeni pohtia tarvetta myös opinnäytetyölle.

Tarve itsessään ei vielä ollut tuolloin tiedossa, mutta totesimme heti harjoittelun alkessa, että osallistumalla kaikkeen hankekoordinaation toimintaan ja käymällä suoraa ja hyvää dialogia kaikista esiin nousevista ajatuksistani, sellainen varmasti löytyy piankin. Näin myös kävi. Vaikka olen järjestötoimintaa painottaen käynyt opintoni viime metreille asti ja opiskellut uutterasti hanke- ja projektityöskentelyä, näin suuren mittakaavan hanketyöskentelyyn oli melko työlästä hypätä mukaan, todella hyvästä ja perusteellisesta perehdytyksestä huolimatta.

NEA-hankkeessa aloittaessa, eritoten jos asunnottomuuskentän työskentely ei itsessään ole vielä tuttua, sisäistettävän tiedon määrä on valtava. On omaksuttava asunnottomuustyöskentelyn metodeja, haasteita ja toimijoita. Erityistä hyötyä on myös asunto-osakeyhtiölain- ja vuokrauslain tuntemuksesta. Nämä linkittyvät oleellisesti Asunto-Ensin mallista esiin nouseviin peruseriaatteisiin siitä, että jokaisella on oikeus omaan asuntoon, jossa asuminen perustuu henkilökohtaiseen vuokrasopimukseen. Aiempi asunnottomuustyö on oman asunnon ja siihen solmittavan oman vuokrasopimuksen sijaan nojannut Suomessa ja nojaa edelleen useissa Euroopan maissa väliaikaismajoituksiin ja asuntoloihin (Fredriksson 2018). Tämä vuosikymmenten kestoinen asuntolahistoria heijastuu edelleen käytännön asunnottomuustyöhön ja osan alan toimijoista tuskasteleekin edelleen siirtymän myötä muuttuvia työskentelytapoja. Asuntolamallin etuja työntekijänäkökulmasta on ollut esimerkiksi se, että asuminen

on voitu ehdollistaa vaikkapa raittiusvaatimuksella. Asunto Ensin-mallin mukaisesti ihmisen asumista ei ehdollisteta päihitteettömyydellä, vaan henkilön tulee saada muita apukeinoja raitistumiseensa. Onnistuakseen tämä vaatii ammattilaisilta suurta toimintatapojen ja asenteiden muutosta.

Naiserityisyys on ymmärrettävä käsitteenä yleisesti, laajasti ja osana sukupuolisensitiivisyyttä, huomioon ottaen siinä mahdollisesti piilevät sudenkuopat, kuten positiivisen syrjinnän aiheuttaman vastustelun esimerkiksi yhteiskunnallisessa debatissa. Sukupuolisensitiivisyys liitetään usein varhaiskasvatus- ja koulumaailmaan, pitkälti liittyen Tasa-arvoinen kasvatus – hankkeeseen, joka on viimeisten vuosien aikana tehnyt töitä tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen saavuttamiseksi. Heidän toimintaansa liittyvät ulostulot, artikkelit ja niiden herättämä julkinen keskustelu on liittännyt sukupuolisensitiivisyyden lapsiin. Sukupuolisensitiivisyyttä onkin helpoin opettaa jo lapsesta alkaen, jotta se muodostuu perustavanlaatuiseksi osaamiseksi ja tietopohjaksi kaikille tuleville aikuisille, taustoista riippumatta. Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeää ymmärtää, että sama käsite koskee yhtä lailla aikuisia, kuin lapsiakin ja se kulkee mukana kaikissa ihmisryhmissä. Erityinen painotus sen osaamiseen on sosiaalialalla ja tässä nimenomaisessa tapauksessa asunnottomien naisten psyykkisen taakan ymmärtämiseen ja heidän oikeanlaiseen kohtaamiseensa. Sukupuolisensitiivisyys on myös hyvin väärin ymmärretty ja hahmotettu käsite. Se sekoitetaan sukupuolineutraaliuteen, jonka mukaisesti yksilö kohdataan sukupuoli ja sen vaikutus häivyttäen. Kun puhun sukupuolisensitiivisyydestä, tarkoitan sitä nimenomaisesti kuten esimerkiksi SETA on sen hienosti tiivistänyt. Annetaan yksilölle tilaa ja mahdollisuus olla juuri oma itsensä, kokipa hän olevansa tyttö, poika tai mikä tahansa muu. Mahdollisuus tulla kohdatuksi ja arvostetuksi juuri omassa sukupuoleessaan ilman nykyisiä, erittäin rajoittavia ja ah-taita sukupuolinormeja. (Tarjamo ja Karvinen, 2018) Näin ollen sukupuolta ei pyritä hävittämään, mutta ei myöskään pakoteta ja ohjata yksilöä toimimaan hänen sukupuolelleen yhteiskunnan määrittelemän tavoin.

Tämän jälkeen nais erityisyys täytyy osata pikimmiten suhteuttaa asunnottomuustyön kenttään, niin teoreettisella kuin käytännölliselläkin tasolla. Siinä, missä nais erityisyys sinällään voi olla hyvin positiivinen ja voimaannuttava teema, sen mukanaan tuomat

käytännön esimerkit asunnottomista naisista ovat helposti äärimmäisen kuormittavia. Asunnottomien naisten elämään kuuluu valitettavan usein silmitöntä väkivaltaa, toistuvia hyväksikäyttökokemuksia, talousahdinkoa, mielenterveyden haasteita, päihderiippuvuutta, pitkittyneitä ja hoitamattomia terveysongelmia, sekä omana lukunaan äiteyteen liittyviä tragedioita, kuten huostaan otettuja lapsia (NEA-hanke 2019). Asunnottomia naisia tarkastellessa myös stigmojen ja häpeän tunteiden ymmärtäminen on tärkeää, sillä sen lisäksi että yhteiskunta leimaa asunnottomia naisia, he itse tuntevat usein äärimmäisen voimakasta epäonnistumista tilanteestaan ja siksi kantavat myös itsestään kumpuavaa, voimakasta nöyryytyksen tunnetta.

Hanketyöskentely NEA-hankkeessa on samanaikaisesti ymmärrettävä kokonaisuutena, joka nojaa kaikkiin tavoin yhteiskehittämisen malliin ja sen käytännön toteuttamiseen. Y-Säätiön puolesta saa ainutlaatuisen mahdollisuuden tavata toinen toistaan vakuuttavampia, kunnioitettavampia ja työllään asunnottomuuden työkenttää ratkaisevasti edistäneempiä hanketyöntekijöitä sellaisista hankkeista, kuten esimerkiksi Toimekas, Verkostokehittäjät, Meriheimo ja Housing First Hub Europe. Jokaiselta heiltä saa käsittämättömän määrän tietoa ja taitoa asunnottomuuteen, verkostoitumiseen, talouteen, työllistymiseen, elämän mielekkyyteen, tutkimukseen, Eurooppalaiseen asunnottomuustyöskentelyyn ja loputtomaan määrään muuta arvokasta työtä, jota Y-Säätiössä tehdään.

Itse NEA-hankkeessa pääsee tapaamaan hanketyöntekijöitä sellaisista merkittävistä asunnottomuustyön kentän toimijoista, kuten Helsingin Diakonissalaitos, Vailla Vakinaista Asuntoa Ry ja Sininauhasäätiö. Koska NEA-hankkeessa niin nais erityisyyttä, kuin asunnottomuuttakin on haluttu käsitellä nimenomaisesti mahdollisimman monista näkökulmista, kaikki osahankkeet eivät tee perustehtävänsä asunnottomuuden parissa. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liitto, Helsingin ensikoti ja Turun ensi- ja turvakoti tuovat hankkeeseen näkökulmaa päihdeperheiden ja väkivaltaa kokeneiden naisten kautta. A-klinikkasäätiön Tampereen toimipiste Völjy kohtaa perustehtäväänään vaikeista päihdeongelmista kärsiviä henkilöitä ja auttaa heitä löytämään ja säilyttämään asunnon. Näin ollen heiltä arvokas osaaminen tulee kohtaamiseen ja asuminen taitoihin liittyen. Myös päihde- ja mielenterveysongelmaiset ihmiset ansaitsevat

tulla kohdatuksi ihmisinä, sekä oman asunnon ja siten turvapaikan, josta käsin on ylipäättään mahdollista lähteä tervehtymään. Espoosta käsin vaikuttava EJY Ry puolestaan tuo NEA-hankkeeseen osaamisensa talouden hallintaan ja siten asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen. Suurin syy häätöuhkaan Suomessa ovat vuokratästit ja vain noin kuusi prosenttia häätöuhista on sellaisia, joihin ei liity lainkaan maksamattomia vuokria (Salovaara-Karstu ja Muttilainen 2004, 41). Myös opinnäytetyöprosessini aikana tapaamani kokemusasiantuntijat, eli asunnottomuutta kokeneet naiset, kertovat, että heillä on kyllä ollut useampiakin asuntoja, mutta oman elämän hallinta on ollut riittämätöntä ja konkreettiset asumistaidot niin vuokranmaksun, kuin asunnon ylläpitämisen suhteen ovat olleet liian keikot näiden asuntojen säilyttämiseen.

Aivan NEA-hankkeessa työskentelyn alkajaiseksi kaikkien osahankkeiden hanketyöntekijöiden nimet ja kasvot täytyy oppia yhdistämään oikeaan organisaatioon ja hahmottaa jokaisen organisaation toiminta ja toiminnan volyymi, sekä kohderyhmä. Näitä rautaisia ammattilaisia tavataan hankeryhmäpäivissä, hankeryhmän Skype-tapaamisissa, hankkeen pienemmissä kehittämistyöryhmissä, järjestettävien koulutusten suunnittelupalavereissa ja toki myös itse näissä koulutuksissa, sekä esimerkiksi Erasmus-hankkeeseen liittyvissä tapaamisissa. Toisissa tapaamisissa ovat paikalla kaikki, toisissa paikalla on vain pieni osa. Tapaamisia, palavereita ja koulutuksia on kymmeniä viikossa, ja jo ensimmäisten kahden päivän aikana paperinen kalenterini alkoi muistuttaa lähinnä tarhaikäisen suttupaperivihkoa, täynnä itsellenikin kryptisiä otsikoita, paikkoja ja tapahtumia, joiden suunnitelluista kestoista ei voinut lopulta päätellä muuta, kuin niiden alkamisajan.

Hankkeen sisään päästäkseni ja sen työhön parhaalla mahdollisella tasolla orientoitakseni minun oli myös luettava, ymmärrettävä ja sisäistettävä kunnioitettava hanke-rahoitushakemus STEA:lle, sekä pohjustuksena sen ensimmäiset raakaversiot. Näistä saa kokonaisvaltaisen ymmärryksen siitä, mihin avustusta todella on myönnetty ja millä perustein, mutta tekstit eivät ole kevyttä iltalukemista, vaan vaativat aikaa ja keskittymistä lukijaltaan. Koska NEA-hankkeen tavoitteet liittyvät osin yleiseen tietoisuuden lisäämiseen ja monien asioiden tutkimiseen, selvittämiseen ja kartoittamiseen, niihin on hiukan vaikea saada tartuntapintaa. Jotta erilaiset hankehakemuksen teemat

ja tavoitteet saa varmasti ja huolellisesti käytyä läpi, on ne melko lailla pilkottava sanasta sanaan. Niitä on melko syvällisesti pohdittava omien kokemusten ja osaamisen kautta, jotta ne alkavat hahmottua kokonaisuuksina, joihin voi suhteuttaa aikatauluja ja konkretiaa. Itse tarvitsin myös reflektointia itseäni kokeneempien NEA-hankkeen ammattilaisten kanssa varmistaakseni, että olin ymmärtänyt kaiken juuri niin, kuin se on tarkoitettu. NEA-hankkeessa ja Y-Säätiöllä työskennellään todella osaavan, kokeneen ja korkeasti koulutetun henkilökunnan kanssa, jonka vuoksi keskusteluissa mukana pysyäkseni on itsekkin noustava nopeasti oman osaamisensa yläpuolelle.

Kaiken tämän oppimisen, orientoitumisen, mieltämisen ja hahmottamisen keskellä, ymmärsin hyvin pian, että opinnäytetyöni tulee olemaan työkalu, jolla tähän kaikkeen rohkeaa sukeltamista voi edes pienessä määrin helpottaa. Pystyin tässä vaiheessa jo tunnistamaan omasta oppimisprosessistani oleellisimman taitekohdan, joka oli ruutu-paperille piirtelemäni NEA-hankkeen hierarkkinen kaavio. Visuaalisella hahmotuksella ymmärsin selkeämmin eri osahankkeiden roolit ja suhteet toisiinsa, ohjausryhmän sijoittumisen toiminnassa, sekä erityisesti pienempien työryhmien merkityksen ja toisaalta rahoituksen kulun halki hankkeiden suunnittelemien tapahtumien. Koska halusin jakaa tämän oivallukseni myös tuleville oppijoille, lähdin hahmottelemaan sen ympärille rakentuvaa oppimiskokonaisuutta. Kävin keskustelua hankekoordinaation lisäksi useiden osahankkeiden hanketyöntekijöiden kanssa aiheesta yleisesti ja nimenomaisesti orientoitumismateriaalin tarpeellisuudesta ja sisällöstä. Kaikki saamani palaute näytti vihreää valoa ajatukselleni ja näin alkoi opinnäytetyöni todellinen työstäminen.

3 OPINNÄYTETYÖ TOIMINNALLISENA KEHITTÄMISTEHTÄVÄNÄ

Tämä toiminnallinen opinnäytetyöni on tutkimuksellinen kehittämistyö. Kun puhutaan tutkimuksellisesta kehittämistoiminnasta, käytännön ongelmat ohjaavat tiedon tuotantoa ja havaittuihin ongelmiin vastataan kehittämällä niihin työkaluja ja välineitä. Tietoa tuotetaan aidoissa toimintaympäristöissä, joissa tutkimuksellisia menetelmiä käytetään apuna tarvittavan tiedon ja osaamisen keräämiseksi ongelman ratkaisemiseksi. (Toikko & Rantanen, 2009) Tämä on hyvä ymmärtää hahmottaakseen, että opinnäytetyöni luonne on tutkimukseen ja sen peruseräiteisiin nojaava, vaikkakin lopulta käytännön tuotos on ennen kaikkea toiminnallinen kehittämistehtävä. Tutkimusmenetelmäni, osallistuva havainnointi, asetti tietyt tieteelliset raamit toiminnalleni opinnäytetyöni eri vaiheissa ja siitä nousseet havaintoni ohjasivatkin toiminnallisen kehittämistyön muotoa aina loppuun saakka.

Kaikki myöhemmin opinnäytetyössäni käsiteltävät teemat ovat osallistavan havainnoinnin menetelmällä esiin nousseita kohtia ja aihealueita. Näin omat tieteellisen havainnointimenetelmän kautta nousseet huomioni muodostuvat käsiteltäviksi teemoiksi ja lopulta nivoutuvat kokonaiseksi opinnäytetyöksi. Vaikka aiheet toisaalta saattavat tuntua irrallisilta tai niiden välistä puuttuu suora yhteys, niitä yhdistää nimenomaisesti teemojen esiintyminen NEA-hankkeen käytännön toiminnassa. Siten juuri nämä teemat, nais erityisyys, ryhmäytyminen, autonominen työmotivaatio, yhteiskehittämisen ja monitoimijaisen hanketyöskentelyn osaaminen, sekä niihin liittyvä oppimis- ja orientoitumisprosessi nivoutuvat käsiteltäväksi kokonaisuudeksi.

3.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyö on tilaustyönä suoritettava työelämän kehittämistehtävä, jonka laajuus on 15 opintopistettä. Rajasin opinnäytetyöni kohdentumaan itseni kaltaisessa tilanteessa oleviin, eli kesken hankkeen elinkaaren mukana aloittaviin uusiin hanketyöntekijöihin, harjoittelijoihin ja opiskelijoihin, sekä kokemusasiantuntijoihin. Koin tästä ryhmästä kokemusasiantuntijat erityisen tärkeäksi, sillä käytännössä kokemusasiantuntijana työskennelläkseen asunnottomuuden kokeneella naisella ei tarvitse olla min-

käänlaista koulutusta tai kokemusta hanketyöskentelystä. Jos hanketyöskentelyä opiskellut henkilö kokee haastavaksi hanketyöskentelyyn orientoitumisen, se on aivan varmasti sitä myös aiheeseen perehtymättömälle henkilölle.

Valitsimme hankekoordinaation kanssa käydyissä keskusteluissa käsiteltävät asiat nimenomaisesti NEA-hankkeessa työskentelyn orientoitumiseen mahdollisimman käytännön läheiseltä näkökulmalta. Näin ollen opinnäytetyöni tavoitteeksi muodostui valmistaa orientoitumismateriaali, joka selkeyttää hankkeen sisäistä työskentelyä. Tämän lisäksi, koska opinnäytetyöni lähestymiskulma on nimenomaisesti hankekoordinaatio, siihen toivottiin sisällytettävän myös näkökulmaa siitä, miten erilaiset toimet ja tehtävät jakautuvat hanketyöntekijöiden, heidän omien työorganisaatioidensa ja itse NEA-hankkeen hankekoordinaation kesken.

En käytä opinnäytetyöstäni termiä perehdytysmateriaali, sillä NEA-hanke ei ole työorganisaatio tai työyhteisö, vaan nimenomaisesti yhteiskehittämishanke, jossa jokainen varsinaisesta organisaatiosta käsin ponnistava hanketyöntekijä tuo osaamistaan yhteiseen käyttöön. NEA-hanke ei luo työsuhdetta, tee työsopimuksia, allekirjoita sopimuksia tai vastaa työsuojelun- tai työterveyshuollon asioista, vaan nämä ja kaikki muut työntekijöiden työsuhteisiin liittyvät asiat hanketyöntekijöiden kanssa solmii ja huolehtii kunkin oma osahanke. Samalla jokaisella osahankeella on laista löytyvä velvoite perehdyttää työntekijänsä riittävän laajasti ja monialaisesti. (vrt. Työturvallisuuslaki 738/2002 14 §)

Kuitenkin esimerkiksi työmotivaatiopsykologisesta näkökulmasta myös hankekoordinaation kiistaton etu on autonomisesti ja innostuneesti motivoitunut, yhteistyökykyinen hanketyöntekijä (Salmela-Aro & Nurmi 2017). Keskustelimme hankekoordinaation kanssa työmotivaatiosta ja siihen vaikuttavista psykologisista tekijöistä todella paljon. Se tuntuikin olevan suorastaan yhdistävä tekijä kiinnostuksen kohteena minun, hankekoordinaattorin ja projektipäällikön välillä, sillä kaikki olivat opintojensa puitteissa hiukan asiaan vihkiytyneitä ja siitä kiinnostuneita. Toki hankekoordinaatiota innosti asiassa myös se, että motivoitunut hanketyöntekijä on jo maalaisjärjellä

ajateltuna helpommin yhteistyökykyinen ja aikaansaava toimija ja siten sujuvoittaa omalta osaltaan arjen työskentelyä.

Koska tarkoitukseni on luoda orientoitumismateriaali, joka on käytettävissä myös silloin, kun harjoitteluni NEA-hankkeessa olisi ohi, sen loogisin toteutusmuoto on videointi tai muu tallenne. Koin hyvin haastavaksi yhdistää tallennettuun videomuotoon kinesteettistä oppimista, joka perustuu oppijan omaan tekemiseen ja esimerkiksi liikkeen tai tuntoaistin käyttämiseen oppimisen välineenä, mutta visuaalisen ja auditiivisen, eli näkyvän ja kuuluvan voin kuitenkin suhteellisen helposti liittää toisiinsa. Näinpä muodostui ajatus Power Point-työkalulla tehdystä videon ja DIA-esityksen välimuodosta. Käytännössä kyse on diaesityksestä, mutta koska melko harva käyttää – tai edes osaa käyttää – Power Point-esityksissä tallennettua ääntä ja tehdä niistä sitä kautta videomaisempia, puhun välimuodosta. Tallentamalla ääntäni, sain myös mahdollisuuden avata kovin tiiviille dioille lisäämiäni aiheita laajemmin. Esityksen on tarkoitus olla toki mahdollisimman kattava, mutta myös pysyä riittävän tiiviinä, jotta sen katsominen osana oman organisaation perehdytysmateriaalia on mielekästä ja hyvää ajankäyttöä.

Aikataulujen ja resurssien puitteissa tavoitteena oli myös esitellä orientoitumismateriaali osahankkeiden työntekijöille NEA-hankkeen hankekoordinaation valitsemalla tavalla, ja mikäli se olisi mahdollista, kerätä siitä myös KyselyNetti -kyselytyökalun avulla palaute. Parhaassa tapauksessa palautteesta voisi saada tietoa orientoitumismateriaalin hyödyllisyydestä, kohdistuksen ja painopisteen onnistumisesta, sekä relevanssista. Toinen vaihtoehto toki on, että siitä saa vain mukavaa ja kannustavaa kommenttia vailla kehitysehdotuksia.

3.2 Osallistuva havainnointi tutkimusmenetelmänä

Havainnointi itsessään on tieteellisessä tutkimuksessa tunnustettu perusmetodi, jota nimensä mukaisesti käytetään tietojen keräämiseen tutkimuksessa. Se on tiedostavaa, pitkälti aistien varaista tarkkailua, joka vaatii kykyä kerätä tietoa huomioimalla monia

saman aikaisesti tapahtuvia asioita. Siinä, missä kyselyllä saadaan selville haastateltavien ajatukset, havainnoinnilla pääsee tarkkailemaan todellisia tapahtumia ja niissä tapahtuvaa käyttäytymistä. Osallistuva havainnointi on luonteeltaan vapaampaa, kuin jäsenelty havainnointi ja sen tyypillisin käyttökohde on laadullinen tutkimus. (Vilka 2014) Tässä opinnäytetyöni tapauksessa osallistuvan havainnointini käyttökohde oli sosiaalisen vuorovaikutuksen havainnointi tarkoituksena kerätä tietoa kehittämistä vaativasta kohteesta monitoimijaiseen hankkeeseen orientoitumisen helpottamiseksi.

Avainasemassa osallistuvassa havainnoinnissa on havainnoijan ryhmäytyminen kokonaisvaltaisesti, ei siis vain fyysisen läsnäolon kautta, vaan myös jakamalla omaa elämän- ja ammatillista kokemustaan ryhmälle. Oleellista on myös ryhmän sosiaaliseen kanssakäymiseen osaksi pääseminen, sisältäen kaikenlaisen ei-verbaalisen kommunikoinnin tapojen oppimisen, toimintatapojen hallitseminen, puhettavan ja ammattisastaston ymmärtäminen. Vaikka osallistuva havainnointi saattaakin herättää hienoisia epäilyksiä sen tieteellisestä tarkkuudesta tutkimusmenetelmänä, se itsessään antaa nimenomaisen kanavan tulkita ihmisten kanssa, sosiaalisessa kanssakäymisessä, ilmenvien tapahtumien merkitystä tarkkailijan kokemusten kautta. Sosiaaliseen maailmaan liittyy paljon subjektiivisia tilanteita, jotka osallistujat rakentavat nimenomaisesti näissä sosiaalisissa tilanteissa, ja jotka eivät ole enää toistettavissa myöhemmissä yhteyksissä. Vaikka niiden tieteellinen yleistäminen ja toistaminen ovat haastavia, niiden merkitystä ryhmän kokonaistoiminnan tarkkailussa ei voi kiistää. (Robson 2002, 314-315)

Valitsin osallistuvan havainnoinnin opinnäytetyöni tutkimusmetodiksi muutamista selkeistä syistä. Kävimme heti opinnäytetyöprosessin ensimetreillä laajoja keskusteluita hankekoordinaation ja erityisesti projektipäällikön Leena Lehtosen kanssa tilaajan toivomuksista opinnäytetyön sisällön ja toteutuksen suhteen, sekä siihen käytettävästä tutkimusmenetelmästä. Leenalla on vahva kompetenssi tutkimustyöhön ja hänen kanssaan käymät keskustelumme rajasivatkin nopeasti kaikki sellaiset tutkimusmenetelmät, joiden suorittaminen vaatisi esimerkiksi laajaa asiakaskuntaa ja heille suoritettavia kyselyitä. Näiden esteeksi nousivat sekä niiden toteutuksen hitaus, että varsinaisen asiakaskunnan puuttuminen Y-Säätiön toiminnan keskittyessä hankkeen

koordinointiin. Vaikka hanketyöntekijät olisivat olleet itsessään asiakaskunta, heidän lukumäärällinen vähytensä tekisi anonymiteetin säilyttämisen haastavaksi, eikä välttämättä tuottaisi sellaisia vastauksia, joiden pohjalta löytyisi opinnäytetyöprosessiini sopivaa kehittämiskohdetta. Totesimme myös, että erilaiset haastattelut olisivat tutkimusluvallisten kysymysten vuoksi hitaita ja raskaita prosesseja, eivätkä todennäköisesti palvelisi juuri tätä opinnäytetyötilausta sen paremmin, kuin mihin osallistuva havainnointi antaisi mahdollisuudet. Osallistuvan havainnoinnin etuina näimme sen suhteellisen kevyen luparakenteen, sekä mahdollisuuden käyttää omia kokemuksiani, jotka joka tapauksessa uutena hankkeeseen orientoituvana henkilönä tulisin kokemaan, hyödyllisenä osana opinnäytetyötä. Näen itse, että juuri osallistuva havainnointi antoi minulle mahdollisuuden näyttää parhaiten omat taitoni ja koulutuksen myötä saamani osaamisen opinnäytetyön prosessissa yhteisöpedagogien yhteisöllisyyteen ja ryhmän ohjaukseen liittyviä kompetensseja käyttäen.

3.2.1 Hanketyöskentelyn havainnointi

Varsinainen havainnointi, jota tämän opinnäytetyön tekemiseksi suoritin, tapahtui yllättävän nopealla aikataululla. Oman oppimis- ja perehtymisprosessini aktiivisin aika osui ensimmäiseen kahteen viikkoon, vaikkakin tosiasia on, että syvempi perehtyneisyys tapahtui vasta myöhemmässä vaiheessa työn ohessa, kiihtyen loppua kohti. Kuitenkin varsinainen, konkreettiseen kokonaiskuvan saamiseen ja oleellisimpien tekijöiden ymmärtämiseen kulunut aika sijoittui kahden ensimmäisen viikon ajalle ja näihin samoihin aikoihin myös opinnäytetyön käytännön anti alkoi olla selvä niin minulle, kuin harjoittelun ohjaajalleni. Päätin myös heti alussa, että kirjaan erityisellä tarkkuudella ajatuksiani ja havaintojani nimenomaisesti ensimmäisten viikkojen aikana, jolloin kaikki juuri tähän aloitusajankohtaan liittyvät tuntemukset, huomiot ja erityisesti siihen liittyvät hankaluudet säilyvät parhaiten käsiteltävänä kokonaisuutena vielä myöhempään käyttöön.

Havainnointi jatkui osallistumisen kasvaessa lisääntyvän tiedon ja osaamisen myötä halki koko opinnäytetyöprosessin, saaden toisinaan esimerkiksi pienempien kehittämisryhmien kulusta lisävahvistusta tarpeellisuudelleen. Se ei kuitenkaan varsinaisesti

vaikuttanut enää opinnäytetyön teemaan ja sisältöön enää myöhemmässä vaiheessa, kun aktiivisin hetki, johon orientoitumiseen vaadittiin suurin panos, oli ohi. Tämä oli myös tietoinen ratkaisu siitä näkökulmasta, että pidin ensimmäisten viikkojen oppimisaikaani äärimmäisen arvokkaana kokemuksena opinnäytetyön kohdistamisen kannalta, enkä halunnut myöhemmin kertyvän osaamiseni enää vaikuttavan tapaan esitellä hankkeen työskentelyä.

Havainnointiroolin yhdistäminen osallistumiseen, hankkeen työskentelyyn ja omaan orientoitumiseen sekä perehtymiseen oli haastavaa ja vaati merkittävää keskittymistä. Kuten jo aiemmin opinnäytetyön lähtökohdissa kuvaan, NEA-hankkeeseen ja Y-Säätiön toimintaan orientoituminen ja perehtyminen on kaikessa ainutlaatuisessa erinomaisuudessaan myös hyvin vaativa oppimisprosessi. Osallistuva havainnointiprosessini ajoittui tarkoituksellisesti nimenomaisesti tähän samaan ajankohtaan aiheuttaen sen, että kävin kahta erillistä, toisiinsa sitoutunutta suurta prosessia läpi saman aikaisesti. Niiden roolit vaativat minulta hyvin erilaista orientoitumista ja käyttäytymistä, joiden oikeasta ja tehokkaasta ajoituksesta otin vastuun. Samanaikaisesti loin myös ammatillisia suhteita uusiin henkilöihin, joiden kanssa tulisin työskentelemään vielä havainnoinnin päätyttyä useamman kuukauden rinnakkain, joka on myös sosiaalinen prosessi monine yksityiskohtineen ja vaiheineen.

Toisaalta osallistuva havainnointi antoi minulle osallistumisen myötä myös todella arvokkaan mahdollisuuden oppia tekemisen kautta ja ymmärtää erilaisia haasteita ja vaikeuksia hyvin käytännönläheisellä tavalla. Pääsin tuntemaan itsekin hanketyöntekijöissä näkyvää tuskastumista tiettyihin perusasioihin, joita kaikessa toimistotyöskentelyssä ilmenee. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi kokousten alkujen tietotekniset haasteet, suuressa ryhmässä yksittäisten osallistujien myöhässä paikalle saapumisen vaikutus koko ryhmän toimintaan, valtakunnalliselle projektille tyypillinen käytännön toimien hidas toteutuminen ja kierrellen esitettyjen ajatusten hidaskerronta. Vastapainoksi pääsin tuottamaan muistioita, keräämään tilastoista ja artikkeleista tietoa tapahtumiin ja näkemään niitä painettuna erilaisissa artikkeleissa. Pääsin myös suunnittelemaan koulutusten kulkua ja toteutettavia asioita, innostamaan kanssani työ-

kenteleviä ihmisiä osallisuuden merkitykseen ja pitämään haltioituneita puheenvuoroja havainnoistani. Pääsin kyselemään hankkeen parissa työskenteleviltä ihmisiltä hyvinkin henkilökohtaisia kysymyksiä ja nauramaan viikon loppupuolen väsymystä ja raskasta työviikkoa melko hysteerisissä merkeissä stressin purkautuessa jaetun kikatuksen lomassa työpaikan kahvihuoneessa. Pääsin tapaamaan ihmisiä, joiden kokemus asunnottomuustyön kentällä on vailla vertaansa, kuulin tarinoita ihmiskohtaloista, jotka nostivat ihoni kananlihalle ja räpyttelemään liikutusta silmistäni kuunnellessani kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroja. Sain tilaisuuksia kuulla positiivista palautetta vaikeissakin tilanteissa ja loin lämpimiä suhteita ihmisiin, joita voin aidosti sanoa arvostavani.

Mikä opinnäytetyöni kannalta kuitenkin oleellisinta, pääsin havainnoimaan esteettömästi ja lämpimästi vastaanotettuna hanketyöntekijöiden rehellisiä reaktioita erilaisiin tilanteisiin. Eteeni tuli mainioita tilaisuuksia, joissa pääsin kuin huomaamatta kyselemään hanketyöntekijöiden hanketyöhön liittyvästä ammattitaidosta ja heidän saamansa perehdytyksen tasosta ja kuulemaan niihin liittyviä kehitysehdotuksia. Sain arvokasta tietoa yhdistettynä konkreettisiin alan toimijoihin siitä, mikä osuus työn käytännöstä, sen erityisistä haasteista ja onnistumisista, liittyy koulutustaustaan, yleiseen hanketyön osaamiseen, ammatilliseen kokemukseen, käytännön oppimisvalmiuksiin ja toisaalta hankkeen ominaispiirteisiin. Sain myös tilaisuuden vertailla ihmisten erilaisia temperamentteja ja niiden vaikutusta heidän oppimiseensa ja käytännön työskentelyynsä erilaisissa tilanteissa.

3.2.2 Osallistuvan havainnoinnin haasteet

Haasteena osallistuvassa havainnoinnissa on tutkijan roolien jakautuminen: toisaalta ryhmässä työskennellessä on toimittava puolueettomana, eettisesti oikein toimivana havainnoijana ja toisaalta ryhmän toimintaan mahdollisesti vaikuttavana jäsenenä. Voidakseen tuottaa oikein kohdistettua tietoa, havainnoijalla on oltava suuri määrä tietoa ja erityinen perehtyminen tutkittavasta kohteesta, josta tosin väistämättä osa kertyy vasta havainnointia tehtäessä, mutta jonka osoittaminen havainnointituloksilla

on hyvin haastavaa. Saadun tiedon määrä on myös todella valtava, eikä kaiken sen kirjaaminen ylös ole edes mahdollista, jonka lisäksi havaittavat tilanteet ja tapahtumat ovat ainutkertaisia. (Vilkkä 2014)

Osallistuvassa havainnoinnissa oleellisessa roolissa on havaintojen kirjaamistavan valinta. Videointi ja nauhoittaminen olisi ollut käytännön mahdottomuus havainnointityötä tehdessäni, joten luonnollinen vaihtoehto oli muistiinpanoihin nojautuminen. Muistiinpanoja kertyikin varsin mainittava pino, A4-laskennallisesti noin 30 sivua, joista osa koski toki ääneen todettuja lausuntoja, mutta suuri osa myös erilaisia elekielen, katseisiin ja ruumiin asentoihin liittyviä yksityiskohtia. Käytän tässä opinnäyteyteni kirjallisessa osuudessa myös joitakin havainnointimuistiinpanojani suorina lainauksina. Osan kohdalla kyse on siitä, että en voisi ilmaista asiaa paremmin tai hätkähdyttävämmin, kuin miten ne on minulle kerrottu. Osan tarkoituksena on avata käytännön tilanteita, joista olen tehnyt tiettyjä johtopäätöksiä.

Tutkimuksen ja siihen liittyvän kehittämisen kannalta oleellisen tiedon kerääminen muistiinpanoista oli varsin työlästä. Olin havainnoimalla ja osallistumalla saanut hyvin selvän kuvan itselleni kehitettävistä asioista, mutta ne oli tärkeää pystyä myös palauttamaan mieleeni juuri sellaisena, kuin ne ensimmäisen kerran havaitsin. Näin sain varmistettua, että muistoni havainnoistani olivat oikeita, eivätkä sävyttyneet myöhemmin kertyneellä tiedolla ja samalla varmistettua, että työni pysyi oikeassa fokuksessa. Havainnoimalla materiaalia kertyi niin paljon, että erityisesti tutkittavan aiheen pitäminen riittävän suppeana vaati lähes päivittäistä ajatusten uudelleen keskittämistä aiheeseen. Samalla havaitsin myös, että omassa osallistuvassa havainnointityössäni kohatasin juuri niitä samoja haasteita, joiden parissa hankkeessa työskentelevät hanke-työntekijät joutuvat uudelleenorientoitumaan jatkuvasti keskittymisen pysymisen oikeassa aiheessa turvaamiseksi.

Suurin haasteeni osallistuvassa havainnoinnissa oli osallisuuden ja havainnoinnin tasapaino. Huomasin herkästi kallistuvani suorittamaan liikaa toista, toisen kustannuk-

sella, hiukan tilanteesta riippuen. Uskon, että työskentelyäni vierestä seuranneet hankekäyttäjät kokivat varmasti myös hyvin epävakaaaksi sen, että toisessa hetkessä saattoin muutaman tunnin naputella kannettavan tietokoneen näppäimistöä ja tuijotella ihmisiä ruudun takaa omituisen kiinteästi, kun toisina hetkinä saattoin osallistua kaikkien tekemiseen varsin innostuneella intensiivisyydellä.

3.3 Eettiset kysymykset

Opinnäytetyöni tilaajana toimiva Y-Säätiö vaatii kaikilta työntekijöiltään ja harjoittelijoiltaan vaitiolovelvollisuuslomakkeen allekirjoittamista heti työ- tai harjoittelusuhteen alussa. Tähän minut velvoittaa myös allekirjoittamani opinnäytetyön yhteistyösopimus. Itse opinnäytetyöprosessini aikana en käsitellyt mitään sellaista tietoa, joka olisi esimerkiksi sisältänyt ihmisten henkilötietoja tai muutenkaan kenenkään luottamuksellisia tietoja. NEA-hanke toimii hyvin läpinäkyvästi ja suurimman osan sen toiminnasta voi löytää aivan helposti esimerkiksi toimintaan liittyvistä sosiaalisen median päivityksistä. Toki hankkeen käytännön työskentelyssä on paljon sellaista, joka ei ole varsinaista julkista tietoa, mutta hyvin vähän kuitenkaan sellaista, joka vaatisi erillistä salausta. Salassa pidettäväksi muodostuu enemmänkin Y-Säätiön organisaation sisällä tapahtuva työ, sekä luonnollisesti moraalista ja eettistä näkökulmasta kaikki kanssani jaettu tieto, joka on tapahtunut luottamuksellisen keskustelun aikana.

Jotta Y-Säätiölle voi tehdä opinnäytetyön, siihen on haettavaa erillistä tutkimuslupaa, jonka yhteydessä esitetään tutkimussuunnitelma. Tutkimuslupahakemuksen hyväksyntä ei ole itsestään selvyys, vaan siltä vaaditaan myös tiettyä hyvää laatua. Itse jouduin uusimaan ensimmäisen, ajattelemattomuuttani liian yleislaatuiseksi laaditun hakemuksen olemaan huomattavasti yksityiskohtaisempi ja paremmin erilaiset tutkimukselliset kysymykset huomioon ottava. Uudistetussa hakemuksessani korjasin myös termien käyttöä ja tarkensin hakemani luvan muotoa, enhän varsinaisesti hakenut tutkimuslupaa, vaan nimenomaisesti luvan kehittämistyön toteuttamiseen NEA-hankkeessa. Muutoin tutkimuslupia ei tarvittu, opinnäytetyössäni käytin omaa ääntäni ja itse tekemiäni diaesityksiä, eikä tutkimus vaatinut ulkopuolisia haastatteluita

tai kyselyitä. Sain korvaamattoman arvokasta apua tutkimuslupahakemukseni kanssa Y-Säätiön tutkija Riitta Granfeltilta, jonka kehittävä ja rehellisen kriittinen ote tutkimuslupahakemukseni kommentoinnissa auttoi minua myös koko opinnäytetyöprosessin hahmottamisessa ja toi uusia ulottuvuuksia tieteellisen tutkimuksen ymmärrykseeni.

Tutkimukseni eettisyys seurasi läpi tutkimuksen hyvää tieteellistä eettistä käytäntöä, sekä humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimusten eettisiä periaatteita, kuten Y-Säätiön tutkimusluvan saaminen ehdottomasti edellyttääkin. Noudatin koko tutkimuksen ajan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja: rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. (HTK 2019)

Kaikki tutkimuksen aikana tarkkailtavana olleet henkilöt, niin hanketyöntekijät, kuin Y-Säätiön työntekijät tiesivät koko prosessin ajan minun tekevän opinnäytetyötä käyttäen menetelmänäni osallistuvaa havainnointia. Tästä tiedotettiin Y-Säätiön sisäisesti tiimipalaverissa ja NEA-hankkeen sisäisesti hankeryhmän palaverissa, joissa kummassakin kaikille osallistujille kerrottiin myös mahdollisuus tuoda esiin omia ajatuksiaan tutkittavaan teemaan.

Tutkittaviani henkilöitä ei ole mainittu nimeltä tai sillä tavoin, että tietoja voidaan yhdistää tiettyihin henkilöihin. Olen valinnut aiheeni niin, ettei se loukkaa mitään ihmisryhmiä tai lukijoita muutoin, pyrkimykseni on koko prosessin ajan ollut tuottaa ilahduttavaa, työhön orientoitumista helpottavaa ja siten positiivisella tavalla hankkeeseen sukeltamiseen vaikuttavaa materiaalia.

Tein havainnointimuistiinpanoja Y-Säätiöltä käyttööni saamalle tietokoneelle, jossa säilytin niitä vahvalla salasanalla suojattuna. Konetta säilytin Y-Säätiön tiloissa, tai mikäli otin sen mukaani esimerkiksi koulutustilaisuuksiin, pidin huolta, ettei se jäänyt koskaan valvomattani. Havainnointimuistiinpanoni tulivat vain minun käyttööni, eikä

niitä lukenut kukaan muu, mukaan lukien harjoittelun ohjaajani, sekä opinnäytetyötäni ohjaava lehtorini. Poistin kaikki havainnointimuistiinpanoni heti tämän opinnäytetyön valmistuttua ja tietokone jäi harjoitteluni päättymisen jälkeen Y-Säätiölle.

Y-Säätiölle lähettämässäni tutkimuslupahakemuksessa esiintyy lauseke:

Sitoudun pitämään salassa ja olemaan hyödyntämättä 1) tutkimuksen yhteydessä saamiani, tunnistettavia henkilöitä koskevia henkilötietoja sekä 2) Y-Säätiön-konsernin liike- ja ammattisalaisuuksia, ellei minulla ole edellä mainittujen tietojen käsittelyyn nimenomaista kirjallista tiedon omistajan suostumusta tai lainsäädännössä säädettyä perustetta. Sitoumus on voimassa myös tutkimuksen suorittamisen jälkeen.

Opinnäytetyön raportissani olen käyttänyt viittauksia Humanistisen ammattikorkeakoulun viittausohjeistuksen mukaisesti. Lähdemateriaalina on käytetty luotettavia kirjallisuuslähteitä, joista osa on kirjallisessa muodossa ja osa esimerkiksi e-kirjoina, sekä verkkoartikkeleina. Vaikeimmin määriteltävä ja laadullisesti mitattava lähdemateriaali on sellainen tieto, jota NEA-hankkeessa on kerätty ja jota esimerkiksi sen järjestämissä koulutuksissa käytetään, mutta jota en voi osoittaa tieteellisesti pätevän lähdeviittaustyylin mukaan. Ne ovat kuitenkin arvokasta tietoa liittyen työhön, jota hankkeessa tehdään. Näistä syistä olen minimoinut tämän tyyppisen tiedon käytön, mutta käytän siltä silti pienessä määrin tuomaan esiin myös sellaista kohdennettua tietoa nais erityisyydestä asunnottomuustyössä, jonka takia tämä hanke on olemassa.

Mitä opinnäytetyön varsinaiseen suoritukseen tulee, sovimme opinnäytetyöni ohjaajan kanssa, että se on luottamuksellista materiaalia, mikäli Y-Säätiö näin katsoo ja päättävältä sen käytöstä missään yhteydessä jää kokonaan heille. Tämä siksi, että diaesityksessä mainitaan osa hankkeessa työskentelevistä ihmisistä nimeltä ja puhutaan työskentelystä hyvin konkreettisella tavalla. Koska Y-Säätiön linjaus sen sisällä tapahtuvan työn pitämisestä luottamuksellisena on varsin tiukka, yksinkertaisinta oli jättää käytännön tuotos heidän päätävältänsä.

Opinnäytetyön tuotos, orientoitumismateriaali esitetään kuitenkin tästä poiketen opinnäytetyön arvioimisen kannalta oleellisille henkilöille, joista jokainen työskentelee joko Y-Säätiöllä tai Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tai on Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelija. Käyn jokaisen henkilön kanssa, jolle materiaalin arvioinnillisista syistä esitän, läpi materiaalin luottamuksellisen luonteen ja sen, ettei sitä saa esimerkiksi ladata yhteiskäytössä olevalle tietokoneelle.

4 HANKETYÖSKENTELY, TIETOPERUSTA JA ORIENTOITUMINEN

4.1 Naiserityisyys asunnottomuustyössä

Tilastollisesti nais erityisyyden tilanne näkyy Suomessa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n vuosittain tekemien asunnottomuustilastojen kautta, joista myös NEA-hanke on noussut. ARA:n määritelmän mukaan asunnottomia ovat kaikki sellaiset henkilöt, joilla ei ole omaa asuntoa. Pitkäaikaisasunnottomiksi luetaan sellaiset henkilöt, joiden asunnottomuus on pitkittynyt yli vuoden mittaiseksi, tai toistunut useasti viimeisen kolmen vuoden aikana. (ARA asunnottomuusselvitys 2018, 14)

ARA:n tilastot eivät kuitenkaan laske mukaan niin sanottuja piiloasunnottomia henkilöitä, kuten esimerkiksi väkivaltaisessa parisuhteessa eläviä naisia, jotka eivät uuden asunnon- ja tukiverkon puutteen vuoksi, tai pelon aiheuttamana, katso voivansa lähteä nykyisestä kodistaan. Näillä naisilla on tilastollisesti asunto ja osoite, todellista kotia ja turvapaikkaa heillä ei kuitenkaan ole. Vuoden 2018 tilastojen mukaan Suomessa oli yhteensä 5428 asunnottomia, joista pitkäaikaisasunnottomia oli 1162 ja perheitä 159. Asunnottomia naisia oli 1244. Valtaosa asunnottomista oleilee Helsingissä. (ARA asunnottomuusselvitys 2018, 4-5)

Vaikka asunnottomuus on ARA:n tilastojen mukaan vähentynyt Suomessa merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana, naisten suhteellinen osuus asunnottomista on jopa noussut. Tämä antaa viitteitä siitä, että nykyisellään asunnottomuuden palvelut eivät kohtaa naisten tarpeita ja palvelevatkin siten paremmin miehiä.

Tilastoista puuttuvat myös ”paperittomat” naiset, jotka saattavat olla osin esimerkiksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita, mutta silti Suomeen jääneitä naisia. Osa heistä mahdollistaa oleilunsa Suomessa esimerkiksi seksityöläisinä. Paperittomia ihmisiä arvellaan olevan noin 4000, ja heidän joukossaan on myös samalla tavalla haa-voittuvassa asemassa olevia naisia, kuin muutkin asunnottomat naiset. (Viisanen 2019, 13)

4.1.1 Historiasta nykyhetkeen

Siinä, missä asunnottomuuden poisto on noteerattu Suomessa ja se on ollut hallituksen ohjelmassa lähes yhtäjaksoisesti 1980-luvulta asti, naisten asema asunnottomuuden kentällä on noussut esiin kansainvälisissä tutkimuksissa vasta 1990-luvulla. Näihin aikoihin erityisesti yhdysvaltalaisissa tutkimuksissa nostettiin esiin naisten asunnottomuuteen liittyviä teemoja: väkivaltaa, hyväksikäyttöä, mielenterveysongelmia ja päihteitä. Samoihin aikoihin julkaistiin myös ensimmäiset suomalaiset Riitta Granfeltin ja Margaretha Järvisen naisten asunnottomuutta käsittelevät tutkimukset. Jo ensimmäisistä tutkimuksista lähtien nais erityisyyttä asunnottomuustyössä on tarkasteltu psykososiaalisesta näkökulmasta ja todettu, että naiset tarvitsevat muitakin, kuin olemassa olevia asuntolamuotoisia asumisratkaisuja ja että onnistunut nais erityisyys asunnottomuustyössä vaatii monenlaisia, erimuotoisia asumisratkaisuja ja -polkuja, turvatakseen naisten moninaiset tarpeet ja asumisen lisäksi muun tuen tarpeen. (Haahtela 2015, 30-31)

1990-luvun lopulta alkoi uusi, valtakunnallinen asunnottomuuden poiston aalto, kun muuttoliike kasvukeskuksiin nosti asuntojen vuokria, köyhyys lisääntyi ja asuntolapaidat täyttyivät. Asunnottomuuden vähentämiseksi perustettiin uusia poliittisia ohjelmia ja asunnottomuuden poistaminen asetettiin yhdeksi hallituksen tavoitteista. (Haahtela 2015, 32)

Vuonna 1999 Diakonissalaitos, jolla on pitkät perinteet naisten kanssa työskentelystä, tilasi selvityksen naisten asunnottomuuden tilanteesta, jonka toteutti Liisa Viljaranta. Selvitys tehtiin asunnottomien naisten kokemusten ja ajatusten pohjalta ja se osoitti selvästi, että asunnottomat naiset olivat heikommassa asemassa suhteessa asunnottomiin miehiin. (Hällström 2019)

Tässä asunnottomuustyön aallossa, joka 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa, vallitsi ja jonka myötä Viljarannan selvityskin saatiin asunnottomuustyön osaamisen käyttöön, myös naistyötä alettiin toteuttaa ensimmäisen kerran tavoitteellisesti. Tämä

tavoitteellinen työ konkretisoitui, kun vuonna 2000 avattiin ensimmäinen, 18 paikkainen, naisten asumisyksikkö, jossa jokaisella naisella oli oma yksiö, sekä erilliset yhteiset tilat. Lisäksi perustettiin naisten tukipiste, jossa tarjottiin kokonaisvaltaista apua erilaisiin elämän ongelmiin. (Haahtela 2015, 32) Naisten asumisyksikkö toimii edelleen Helsingin diakonissalaitoksen toiminnan yhteydessä ja se on osa NEA-hankkeen kehittämistyötä. Toinen nais erityinen asumisyksikkö on Suomen Valkonauhasäätiön ylläpitämä Liisankoti, joka sijaitsee Helsingin Katajanokalla ja majoittaa päihdeongelmista kärsiviä naisia, erityisenä teemanaan rakkaus. (Valkonauhasäätiö, 2019)

Vaikka nais erityisen otteen huomioiminen asunnottomuustyössä on ollut mukana keskusteluissa, tutkimuksissa ja käytännön toimissakin jo vuosikymmeniä, edelleen esimerkiksi Helsingissä, jossa tilastojen mukaan elää 651 asunnottomaa naista, hätämajoituspaikkoja vain naisille on tarjolla yhdeksän kappaletta. Espoossa kriisimajoitusyksikkö Viisikko vähensi naispaikkojaan yhdeksästä viiteen, jota on perusteltu sillä, ettei majoitusyksikköön yksinkertaisesti tullut naisia kaikille heillä tarjolla oleville paikoille, mutta tutkimatta on jäänyt, mihin kaikki Espoossa tilastoidut 125 asunnottomaa naista (ARA, 2018) ovat piiloutuneet ja miksi he eivät koe Viisikon palveluita itselleen sopiviksi tai mahdollisiksi.

4.1.2 Kodittomat naiset (ja asunnottomat miehet)

Asunnottomuustyön kentällä yleisestikin, mutta erityisesti nais erityisenä piirteenä voidaan nostaa esiin termistöön liittyvä yksityiskohta, onko yksilö asunnottoman vai kodittoman? Tämän erittäin mielenkiintoisen kysymyksen ja sen nais erityisen luonteen on nostanut esiin erityisesti nyt Y-Säätiössä tutkijana työskentelevä, merkittävän työn nais erityisen asunnottomuustyön parissa tehnyt tutkija Riitta Granfelt väitöskirjassaan Kertomuksia naisten kodittomuudesta.

Käsitteenä asunnottomuus kuvaa selkeimmin oman tilan puutetta, struktuurallista tilaa ja siihen pyritään puuttumaan yhteiskunnallisesti esimerkiksi asuntotuotannon keinoin. Kodittomuus puolestaan kuvaa laajemmin subjektiiviseen hyvinvointiin liit-

tyvää tilaa, johon pelkkä asunnon saaminen ei välttämättä ole riittävä ratkaisu ongelman poistamiseksi. (Granfelt 1998, 47) Englanniksi termi, jolla viitataan kodittomiin tai asunnottomiin ihmisiin on ”homeless”, eikä esimerkiksi ”apartmentless”, jonka huomioiminen on itselleni hyvin merkittävä ja selkeä tapa hahmottaa näiden termien sisällöllistä eroa käytännössä. Suomessa puhutaan kuitenkin niin asunnottomuudesta, kuin kodittomuudestakin, joiden eroa on tiivistänyt tutkija Ilkka Taipale väitöskirjassaan *Asunnottomuus ja alkoholi periaatteilla ”asunnoista on pulaa, mutta kotiin kohdistuu ikävä” ja ”asunnolla on hinta, kodilla henki”*. (Granfelt 1998, 47-48)

Granfelt nostaa esiin myös sen, kuinka naisten asunnottomuuteen ja kodittomuuteen liittyy valtava määrä mielikuvia ja stereotypioita, jotka sisältävät poikkeavuutta, kuten prostituutiota, päihderiippuvuutta tai psyykkistä sairautta. Kodittomia naisia on vaikea lokeroida ja kun heitä tarkastellaan kodittomia miehiä vasten, he näyttäytyvät entistä epäedullisemmässä valossa, sillä he poikkeavat radikaalisti stereotyyppisestä naiskäsityksestä, jossa koti ja lapset ovat keskeisimmissä asemissa. Myös kodittomien naisten naisellisuus saatetaan kyseenalaistaa sen tiedon valossa, miten maskuliinisenä pidettyjä selviytymistaitoja tarvitaan erityisesti kadulla selviytymiseen. Naiset joutuvat selittelemään kodittomuuttaan miehiä enemmän ja usein he itsekin selittävät omaa kodittomuuttaan nimenomaan perheettömyyden ja ihmissuhteiden katkeamisen seurauksena. (Granfelt 1998, 70-75)

Näiden tutkimusten ja tietojen valossa syvenee myös ymmärrys asunnottomien – tai kodittomien – naisten kokemaan stigmaan ja häpeän tunteisiin. Siinä, missä yhteiskunta leimaa naiset, he tekevät sen myös itse itselleen. Kun näiden häpeän tunteiden rinnalla käsitellään myös fyysistä turvan tarvetta, naisille koti muodostuu asuntoa tärkeämmäksi tekijäksi, turvapaikaksi, josta käsin muita elämän ongelmia voidaan lähteä purkamaan ja siten saavuttamaan onnistumisia. Onnistumiset vaativat kuitenkin oikea-aikaista apua ja tukea, joilla varmistetaan kodin rakentamisen ja säilyttämisen mahdollisuus sellaisillekin yksilöille, joilla näitä taitoja ei vielä ole.

4.1.3 Nais erityisyys NEA-hankkeen näkökulmasta

Nais erityisyys ja siihen sukeltaminen on oleellinen osa NEA-hankkeessa työskentelyä, mutta koska tämä koko aihe on niin keskeisessä roolissa kokonaisuuden kannalta, sen perehdytys tulee aivan poikkeuksetta jokaisessa organisaatiossa hoidettua erinomaisesti. En havainnut missään vaiheessa, että nais erityisen otteen suhteen olisi ollut minikäänlaista epäselvyyttä hanketyöntekijöiden keskuudessa. Toki jokainen opetti jokaisessa tapaamisessa toisilleen jotakin uutta nais erityisyyteen asunnottomuustyössä liittyen, osin omien tuntemusten perusteella, osin esimerkiksi uusien, julkaistujen tutkimusten tai artikkeleiden siivittämänä.

Ote havainnointimuistiinpanoistani:

Keskustelin tänään kokemusasiantuntijan kanssa ja hän jakoi kanssani kokemuksiaan, ei niinkään ehkä omiaan, mutta sellaisia, joita hän on todistanut omassa elämässään sanojensa mukaan paljon. Tilanne oli pysäyttävä.

En ole sosiaalialalle kouluttautunut, vaikkakaan en tiedä olisiko se ollut automaattinen vastaus siihen, että olisin ollut valmistautuneempi kuulemaani tai ymmärtänyt jo aiemmin, mitä todellisuus joillekin naisille täällä meillä Suomessa voi olla.

Nuoria, hädin tuskin täysi-ikäisiä tyttöjä, eikä aina edes sitä vähää, karanneena lastenkodista tai vanhempiensa kodeista. Ehkä juuri niitä, joita Facebookissa vanhemmat tai lähisukulaiset hädissään kuvan kanssa etsivät.

Ei asuntoa, ei paikkaa minne mennä, ei suuntaa elämällä, eikä ketään, kenen puoleen kääntyä. Vaatteet, jotka yllä sattuvat olemaan ja voimakas päihderiippuvuus ainoina eväinä matkalla. Mihin he hakeutuvat yöksi?

He etsivät miehen, usein itseään reilusti vanhemman, joka myy huumeita. He tarjoavat itseään, ruumistaan ja kaikkia olemassa olevia avujaan miehen käyttöön, saadakseen yösijan ja huumeita. Olen aiemminkin pohtinut näitä ihmiskohtaloita, mutta ajatukseni on päättynyt tähän. Mielikuvitus ehkä loppunut.

Tarina jatkuu.

Se, että tytöt antavat huumepäissään miesten harrastaa seksiä kanssaan, ei läheskään aina riitä. Ehkä miehen lisäksi seksiä pitää olla valmis harrastamaan myös tämän määräämien ystävien kanssa. Näissä tilanteissa tyttö ei valitse tai vaikuta siihen, onko ehkäisy käytössä ja minkälaiselta kumppani vaikuttaa, onko mahdollisuus sukupuolitauditartuntaan olemassa.

Näissä tilanteissa väkivalta on läsnä joka hetkessä, ehkä se tulee sadistisen luonteen saattamana, ”muuten vaan” tai väkivaltaa käyttävän henkilön ottamien huumeiden vauhdittamana, sillä tuskin on edes väliä.

Et koskaan voi päättää, milloin mennään nukkumaan, tai milloin herätään. Et päättä milloin syödään, etkä milloin peseydytään. Saattaa olla, että nukut yösi puhtaissa lakanoissa, mutta voi yhtä hyvin olla, että nukut kylmällä lattialla ilman peittoa, peloissasi ja pahoinpideltynä.

Kierteelle ei näy loppua, ei ole ajatusta ”kohta tää on ohi, sit pääsen kotiin turvaan”. On vain tätä. Ja kykysi käsitellä sinulle tapahtuvia asioita, on korkeintaan sillä tasolla, kuin kenellä tahansa hädin tuskin täysi-ikäisellä.

Naiserityisyyttä käsitellään heti orientoitumismateriaalin alussa ja sen herättävänä osuutena ovat itseäni havahduttaneet väkivaltatilastot, joita on esitelty Homeless Linkin järjestämässä seminaarissa Englannissa 3.12.2019, johon muutamat NEA-hankkeen hanketyöntekijät pääsivät osallistumaan. Näitä tilastoja käytetään myös NEA-koulutusmateriaaleissa, joilla lisätään ei-hankkeeseen-kuuluvien ammattilaisten osaamista. Niiden käytön yhteydessä mainitaan myös, että tilastollisesti ne ovat päteviä nimenomaan Englannissa, mutta niiden sisällön todenmukaisuuden myös Suomessa ovat vahvistaneet lukuisat asunnottomien naisten parissa työskentelevät arvostetut ammattilaiset.

Kuten aiemmasta esiin nouseekin, NEA-hanke on kerännyt erilaisista lähteistä tilastoja nais erityisyyteen liittyen. Pääsin itsekkin osallistumaan tiedonkeruuprosessiin osana hanketta tutkien Helsingissä tarjolla olevien naisille suunnattujen hätämajoituspaikkojen lukumäärää, joka on hätkähdyttävästi vain yhdeksän kappaletta. Asunnottomia naisia Helsingissä on tilastoitu 651 henkeä. Koko Suomessa puolestaan elää 1244 asunnottomia naista ja vaikka asunnottomuus Suomessa on yleisellä tasolla laskenut, naisten suhteellinen osuus asunnottomista on kasvanut viime vuosina. 82% asunnottomista naisista majoilee tuttavien tai sukulaisten luona, joka kertoo niin piiloasunnottomuudesta, kuin myöskin nykyisten asumispalveluiden sopimattomuudesta naisille. Asunnottomuus kuitenkin altistaa naiset fyysiselle, psyykkiselle ja seksuaaliselle väkivallalle, sillä suurin osa asunnottomista naisista on kokenut väkivaltaa ja jopa kahdeksan kymmenestä seksuaalista väkivaltaa. Vaikka suurin osa tapaamistani ihmisistä ei usko, että Suomessa voi olla asunnottomia perhettä, tilastojen mukaan heitä kuitenkin on 159 kappaletta, joista 77,4% on yksinhuoltajaperheitä.

4.2 Hanketyöskentely

Siinä, missä Suomessa usein puhutaan hankkeista, maailmanlaajuisesti käytetään sanaa ”project” eli projekti. On hiukan tulkinnan varaista, tarkoitetaanko näillä samaa asiaa, toisinaan kuulee myös mainittavan, että projektista tulee hanke, kun se saa ulkopuolista rahoitusta. Olen tässä opinnäytetyössäni ottanut sen linjauksen, että NEA-hanke on yhtä kuin sen englannin kielinen vastine NEA-project, eli rinnastan ne synonyymeiksi, mutta pyrin käyttämään yhtenäisyyden vuoksi termiä hanke.

Hanke- ja projektityöskentely on hyvin yleinen työskentelytapa, jonka erityispiirre on työn kausiluontoisuus ja määräaikaisuus. Hankkeiden kesto, sisältö ja tavoitteet vaihtelevat, mutta niitä yhdistää se, että jo hankesuunnitelman tekovaiheessa asetetaan tavoiteaika, jonka kuluessa hankkeen tavoitteet saavutetaan, siinä missä samalla hankkeelle toki asetetaan selkeät ja rajatut tavoitteet. Hankkeen toteuttamisesta ja toiminnan organisoimisesta vastaa sitä varten perustettu organisaatio. Onnistuneen hankejohtamisen kulmakiviä on, että hankeorganisaatiolla on käytettävissään selkeästi määritellyt, riittävät resurssit. (Silfverberg 2007, 7-8) Hanke- ja projektityöskentelyssä esiin nousevia, perinteisempiin työtapoihin verrattavia eroavaisuuksia ovat mm. sen taipumus mataloittaa organisaatorakennetta, vähentää linjaohjaukselle tyypillistä esimiesportaikkoa, kasvattaa vuorovaikutusta työtehtävien välillä ja matalakynnyksellinen tiedonkulku toimijalta toiselle. (Pelin 2011, 23-32)

STEA-rahoituksella toimivilla hankkeilla elinkaareksi määritellään usein kolme vuotta, tai ainakin tietty osa hankkeen tavoitteesta on saavutettava tänä aikana. Itse projekti voi toki hakea jatkohanketta tai jatkua jollain muulla rahoitusmuodolla pidempäänkin, mutta mikäli toiminta vakiintuu käytännöksi, se lakkaa olemasta projekti. STEA-rahoituksen kohdalla on huomioitava, että hakemus on tehtävä jokaiselle toimintavuodelle uudestaan ja mikäli projekti ei etene suunnitelman mukaisesti, tai siihen myönnettyjä varoja ei ole käytetty sovitulla tavalla, projektin rahoitus saattaa katketa jo ennen kolmivuotiskauden päättymistä. STEA-rahoitteisella hankkeella on myös nippu

velvollisuuksia, jotka liittyvät raportoimiseen hankkeen puolivälissä, sekään laajemmin hankkeen päättyessä (STEA 2017). NEA-hankkeessa jokainen osahanke suunnittelee ja toteuttaa käytännössä omat budjettinsa vuosittain, joka aiheuttaakin sen, että esimerkiksi yhteisiä hankintoja suunniteltaessa rahoituksen mahdollisuus on varmistettava tasapuolisesti jokaiselta osahankkeelta. Käytännön esimerkki tästä voisivat olla kangaskassit, joita olisi mukava painaa hankkeen logolla, ja jakaa erilaisissa tilaisuuksissa. Jos ne tulevat jokaisen osahankkeen käyttöön, on suotavaa, että jokainen osahanke maksaa samansuuruisen osan tilauksesta.

Tämän opinnäytetyön produktina toteutettu orientoitumismateriaali perustuu pitkälti hanketyöskentelyn osaamiseen. Siinä avataan NEA-hankkeen jakautumista käytännön työhön epävirallisella organisaatiokaaviolla, jonka avulla selvitetään kunkin hankkeen suhdetta toisiinsa ja niiden yhdessä sopimia osahankkeiden painotus- ja erityisosaimisen piirteitä. Rahoitusta käsitellään omana osanaan STEA-hanketyöskentelyn kautta ja myös organisaatiokaavion yhteydessä siihen viitataan ohjausryhmän yhteen lisätyllä omalla pallukallaan, joka auttaa havainnollistamaan sitä, että vaikka joskus tuntuisi aivan pieneltä asialta näin suurena hankkeena päättää hankeryhmässä tehdä esimerkiksi aiemmin mainittuja kangaskasseja tai muuta materiaalia, sen onnistumisesta rahoituksen puolesta päättää aina ohjausryhmä. Sama koskee myös esimerkiksi kokemusasiantuntijaverkostoa, sillä päätös asiantuntijapalkkioista on ohjausryhmällä.

Ote havainnointimuistiinpanoistani:

Hankeryhmäpäivä oli antoisa ja mielenkiintoinen. Loppua kohden vauhti vaan kiristyi ja jännitys kasvoi, kun muutama hanketyöntekijä alkoi hiukan kriittiseen sävyyn kommentoida hankekoordinaation roolia ja hankekoordinaatio otti palautteen melko raskaan oloisesti. Kyseessä oli molemminpuolinen väärinkäsitys, mutta myös oiva osoitus siitä, että kokeneimpienkin hanketyöntekijöiden on hyvä toisinaan pysähtyä muistelemaan hanketyöskentelyn perusolemus, jotta keskittyminen pysyy oikeassa asiassa. Tilanteessa oli myös kaikki ryhmäytymisen elinkaaren kriisiytymisvaihteen tunnusmerkit näkyvillä, ei ehkä tämän ryhmän kannalta kiitollisesti, mutta itselleni mitä arvokkaimpana käytännön esimerkkinä kriisiytymisvaihteen näyttäytymisestä käytännössä. Avainsanat: ryhmäytyminen, hankkeen elinkaari, hanketyöskentelyn osaaminen, hanketyön roolit, hankeorganisaatio.

4.3 Yhteiskehittäminen ja osallisuus

Yhteiskehittäminen (co –creation) on avoimeen vuorovaikutukseen, toisilta oppimiseen ja oman osaamisen avoimeen jakamiseen perustuva työskentelytapa. Yhteiskehittämiselle olennaisia piirteitä on huomioida ja hyväksyä jokainen osallistuva tekijä ja taho yhdenvertaisina ja kunnioittaa jokaisen erityisosaamista. Onnistuva yhteiskehittäminen edellyttää läpinäkyvyyttä ja jokaiselta halua jakaa omaa taitoaan yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Yhteiskehittämisen keskeisiä haasteita ovat tasavertaisuuden toteutuminen, työskentelyn ohjauksen organisointi ja dokumentoinnin, sekä jakamisen turvaamisen varmistaminen, mutta kun nämä haasteet saadaan selätettyä, hyötyinä nousevat toimijoiden osallisuuden turvaaminen ja sitoutumisen paraneminen. (Asunto Ensin 2019)

Yhteiskehittäminen on monessa yhteydessä käytetty työskentelymetodi, joka loistaa erityisesti sosiaalialan palveluita kehittäessä, ja Suomessa sen viestin viejänä ja kenties parhaana opetustahona toimii Y-Säätiön kehittämisosaston alaisuudessa toimiva Verkostokehittäjät – hanke, joka on todella vaikuttavaa verkostoitumistyötä kehittänyt ja ylläpitävä hanke. Verkostokehittäjistä puhuttaessa päästään myös Asunto Ensin-malliin, joka kulkee käsi kädessä niin Verkostokehittäjien, kuin NEA-hankeen kanssa ja luo pohjan NEA-hankkeessa tehtävälle ja suunniteltavalle asunnottomuustyölle, sekä asunnottomuuden poiston välineille. (Asunto Ensin 2019)

Osallistumisen tunne, sekä sen myötä seuraava osallistaminen työvälinekäsitteenä ovat tunnettuja mekanismeja motiivien luomisen ja ylläpitämisen takana. Osallistamisen työmalli voidaan tiivistää toimintaan liittyvänä positiivisena omistajuutena ja sen tuntemuksien luomisena. Näin ollen siinä, missä yhteiskehittämisessä terävin kärki on yhdessä tuotettavassa tiedossa, joka voidaan jalostaa suurempaan käyttöön, osallistaminen on sellainen työkalu, jolla itse käytännön toimintaan saadaan tuotua entistä enemmän yhteenkuuluvuutta ja siten sitoutumista hankkeeseen tunnetasolla. (Auvinen & Liikka 2015, 3-7)

Nähdäkseni yhteiskehittämishankkeessa osallistumisen ja osallistamisen oletetaan olevan kaikkien hanketyöntekijöiden tuntema ja hyväksymä tekniikka, jolloin lähtöoletus on myös, että osallistamisen pelisäännöt: rehellisyys, tasa-arvo, tarkoituksenmukaisuus, luovuus, luottamuksellisuus, ilmaisunvapaus ja moraalinen vastuu toteutuksesta on itsestään selvä tekijä. On kuitenkin melko oleellista huomioida ja hyväksyä jo hankkeen alkuvaiheessa, että osallistamisen teoria ja siihen saatu opetuksen tasomoniammatillisessa asiantuntijaryhmässä vaihtelee laajalla skaalalla ja myös kokemusasiantuntijoiden, sekä hankkeessa mukana työskentelevien, vaihtelevien, opiskelijoiden osaaminen osallistamisen suhteen saattaa hyvinkin olla vähäistä.

Motivaatiopsykologian puolella puhutaan työn motivaatioon liittyvästä itsemääräämisteoriasta, jonka mukaan ihmisen kolme perustarvetta ovat autonomia, kyvykkyys ja yhteenkuuluvuus. Autonomialla viitataan yksilön tunteeseen siitä, että tekeminen lähtee hänen omasta, vapaasta tahdostaan ja liittyy hänen intresseihinsä. Kyvykkyys tarkoittaa yksilön kokemaa tunnetta siitä, että hän osaa tekemänsä asian, hallitsee kokonaisuuden hyvin ja saa riittävästi aikaan. Yhteenkuuluvuus tarkoittaa tässä yhteydessä yksinkertaisesti tunnetta siitä, että kuuluu välittävään yhteisöön ja kokee syvää yhteyttä läheisiin ihmisiin. Kun nämä motivaation perustarpeet ovat tyydytettyinä ja tasapainossa, tutkimusten mukaan työntekijöiden hyvinvointi, jaksaminen, työssä suoriutumisen tehokkuus, luovuus ja työhön sitoutuminen ovat parhaimmillaan. (Salmela-Aro & Nurmi, 2017)

Sisäisen, autonomisen motivaation johtaminen ja osallisuuden käyttäminen yhteenkuuluvuuden työkaluna vaatii hankekoordinaatiolta merkittäviä hanketyöskentelyn johtamistaitoja. Se vaatii oikeanlaista vuorovaikutusta ja oikeanlaista tehtävien jakoa. Autonomista motivaatiota voidaan lisätä tarjoamalla työntekijälle sellaisia työtehtäviä, jotka hän kokee mielekkäiksi ja joihin hän haluaa ryhtyä ilman esimiehen jatkuvaa tarkkailua ja ohjaamista. Kun tätä suhteutetaan hanketyöskentelyyn, käytännön toimina oleellista on ohjeistaa jokainen hankkeeseen liittyvä työtehtävä niin hyvin, että sen merkitys on jokaiselle hanketyöntekijälle selvä ja motivoiva. On myös oleellista kyetä huomioimaan jokaisen hanketyöntekijän erityinen kiinnostus ja osaaminen ja suhteuttaa ne esimerkiksi pienempien työryhmien kokoonpanoihin. Autonomialle

keskeistä ei kuitenkaan ole se, että jokainen hanketyöntekijä saa tehdä vapaasti, mitä haluaa, vaan nimenomaisesti se, että vaadittujen tehtävien suorittaminen tuntuu vapaaehtoiselta (Salmela-Aro & Nurmi, 2017).

Oleellista on myös varmistaa, että työntekijä osaa priorisoida työnsä oikein ja hahmottaa työnsä kokonaiskuvan kannalta tärkeimmät tehtävät (Salmela-Aro & Nurmi, 2017). NEA-hankkeessa tämä korostuu hanketyöntekijöillä käytännön työn ja hanketyön tasapainottelussa ja sen haasteissa käytännön työn ollessa henkisesti varsin voimakkaasti kuormittavaa.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunnetta tulee ehdottomasti vaalia ja sen eteen ponnistella yhteiskehittämismuotoisessa hanketyöskentelyssä. Sellaisen ilmapiirin luomisella, jossa myös epävirallisemmat kohtaamiset ovat mahdollisia ja suotavia, ja kaikkien erilaisuutta vaalitaan ja arvostetaan, mahdollistaa hanketyöntekijöille läheisten, intiimien ihmissuhteiden luomisen pohjan ja siten yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteiden kehittymisen. Jakamalla keskustelu ja päätöksenteko mahdollisimman tasaisesti hanketyöntekijöiden kesken, heidän autonomista, kyvykästä ja yhteisöllistä motivaatiotaan ruokitaan mitä parhaimmalla tavalla (Salmela-Aro & Nurmi, 2017).

Ote havainnointimuistiinpanoistani:

Osallistaminen, miksei toki myös yhteiskehittäminen näyttää olevan vaikeampi työkalu käytännössä, kuin paperilla. Kaikkien pitäisi tehdä kaikkea ja joku tekeekin tunnollisesti ajoissa, jonka jälkeen sitä jotakuta alkaa harmittaa ne, jotka eivät saa omaa osaansa yhtä reippaasti kasaan. Samaa aikaa, kun joku kritisoi, että pitäisi tapahtua enemmän ja nopeammin ja puhisee turhautumistaan, kun asiat etenevät vauhtiaan, joku toinen tuskastelee paljon pienempien haasteiden edessä, jääden niihin suorastaan hiukan jumiin ja pahentaa sen yhden toisen turhautumaa.

4.4 Hanketyöskentelyn osaamisen vaikutukset käytännössä

Monitoimijaisessa yhteiskehittämishankkeessa, jossa työskentelee useita hanketyöntekijöitä ja lähtökohdat hyvin erilaiset, on hyvin odotettavissakin, että erilaisia haasteita nousee esiin. NEA-hankkeessa haasteet liittyvät myös työn kenttään, sosiaalityön

alalla hanketyöskentelyn ja käytännön työn yhdistäminen on varsin raskas kokonaisuus. Sosiaalialan kuormitusta mittaavissa tutkimuksissa työntekijöiden on havaittu olevan hyvin kuormittuneita, osin liittyen työn vaativuuteen ja mm. asiakkaiden moniongelmaisuus, sekä työn vastuullisuus kasvattavat voimakkaasti henkistä kuormittumista (Salo, Rantonen, Aalto ym 2017).

Kun voimakkaaseen henkiseen kuormitukseen yhdistetään hanketyöskentelyn omat haasteet, voidaan todeta työntekijöiden olevan varsin kovassa paineessa työssään. Näissä olosuhteissa nousee erityisen tärkeäksi nimenomainen osaaminen ja ymmärrys hanketyöskentelystä yleisellä tasolla, monitoimijaisella tasolla ja toisaalta koko yhteiskehittämiskonseptin ymmärrys. Mitä enemmän hanketyöntekijällä on joko tiedollista tai käytännön hanketyöskentelyn kautta hankittua osaamista, sitä vähemmän hän kiipulee työnsä aikana hanketyöhön orientoitumisen haasteiden parissa. Vaikka NEA-hankkeessa työntekijöillä onkin pääsääntöisesti erinomainen koulutus- ja osaamistausta hanketyöskentelyyn sen kaikilla tasoilla, kokemusasiantuntijat muodostavat mahdollisen poikkeuksen osaamisen tasoon usein kokonaan puuttuvalla koulustaustallaan. Koska heidän työpanoksensa ja sen merkitys hankkeen kokonaistyölle on kuitenkin yhtä tärkeä, kuin koulutettujen hanketyöntekijöiden, myös hanketyöskentelyn osaaminen nousee teemana esiin.

Osana hanketyöskentelyä ja sen tarkkailua, nousevat myös ryhmätyöskentelytaidot ja tässä tapauksessa usean eritaustaisen hanketyöntekijän ryhmäytymisen eteneminen ja toisaalta sen vaikutus työskentelyyn. Mikäli hanketyöntekijä ei ymmärrä ryhmäytymistä kokonaisuudessaan ja nimenomaan vaiheittaisena prosessina, on suuri riski, että koko hankkeen työskentely tulee miellettyä liian yksioikoisesti tietynlaiseksi. Tällöin muuttuva ryhmädynamiikka hämmentää työntekijää turhaan ja sen ymmärtämiseen menee turhaa aikaa ja energiaa. Myös väärin tulkintojen riski on suuri. Ryhmäytymisessä esitetään yleisimmin olevan 5 vaihetta: muodostamisvaihe, kuohuntavaihe, vakiintumisen vaihe, kypsän toiminnan vaihe ja lopetusvaihe (Markkanen 2012). Hankekoordinaation näkökulmasta oleelliset vaiheet, jolloin hankekoordinaation tulisi olla varsinaisessa roolissa ryhmän toimintaan, ovat alun muodostamis- ja kuohuntavaiheet. Tämän jälkeen, eritoten aikuisista ammattilaisista koostuvien ryhmien tulisi

teoriassa jo kyetä itsenäiseen toimintaan ja tiedonkeruun, sekä -tuotannon prosesseihin. Eräs tässä opinnäytetyöni myötä suorittamassani osallistuvassa havainnoinnissa ja siihen liittyvässä tutkimuksessani minua kiinnostanut seikka oli siis myös hanketyöntekijöistä koostuvan ryhmän ryhmäytymisen vaihe suhteessa hankkeen elinkaareen ja sen myötä siihen, missä vaiheessa ryhmän tässä kohdassa pitäisi olla.

Hankeosaaminen jakautuu siis erilaisten ja -taustaisten hanketyöntekijöiden riittävään hanketyöskentelyn osaamiseen, sekä toisaalta hankekoordinaatiolta vaadittavaan riittävän laajaan ymmärrykseen hanketyöntekijöiden onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä. Opittavaa, omaksuttavaa ja mielletävää on hanketyöntekijänäkökulmasta valtavan paljon ja niiden saumaton sulauttaminen ammatilliseksi osaamiseksi on ehtona onnistuneeseen, vaikuttavaan ja merkitykselliseen työskentelyyn ja siten hankkeen tavoitteiden saavuttamiseen.

Orientoitumismateriaali itsessään on hanketyöskentelyn osaamisen apuväline. Sen tarkoitus on selkiyttää perusasiat niin, että ne lakkaavat olemasta epämääräisiä viittauksia ja muistutuksia kalenterissa. Se on myös osaamisen tasaamisen työkalu, sisältäen perusteet kaikista havainnoinnissani esiin nousseista ongelmakohdista. Toin orientoitumismateriaaliin kaiken sellaisen, joka siihen luonnollisesti istui, me-muotoisena, yhteisyyttä ja ryhmää alleviivaavana, tarkoituksellisesti myös ryhmäytymisen ja yhteistekemisen ymmärtämistä lisätäkseni.

5 HAVAINNOINNIN ANALYYSI JA KEHITYSUUNNITELMA

5.1 Havainnointimateriaalista kehitysajatukseksi

Mitä keräämääni materiaaliin tulee, se ei itsessään ole vielä tutkimustulosta tai tuo ratkaisua havainnoinnin kautta nousseisiin kehittämiskohteisiin, vaan vaatii huolellista analysointia, jonka perusteella vasta voidaan tehdä tulkintoja. Koska tutkimusaineisto ei ole tieteellisesti validia tulostamateriaalia, tehtäväni onkin osoittaa analyysiläni moninaiset havaintoni tämän tutkimusprosessin aikana. Laadullisessa tutkimuksessa yleistettävyyden ei ole erillinen tutkimusvaihe, vaan koko tutkimus rakentuu yleistettävyydelle kaikissa tutkittavissa kohteissa (Vilkka 2014, 85).

Havainnointiprosessini aikana ja havainnointipäiväkirjastani muistiinpanoja yhteen vetäessäni muutamat perusteemat nousivat toistuvasti esiin. Määrällisesti hanketyön osaaminen ei missään tapauksessa näkynyt ongelmana, sillä pääsääntöisesti osahankkeen työntekijät ovat erittäin perehtyneitä ja hyvin asiansa osaavia asiantuntijoita. Kuitenkin kun osaamisessa tai työrytmin etenemiseen, yhteiskehittämisen perusmetodeihin tai muuhun monitoimijaisen yhteiskehittämishankkeen osaamiseen liittyvissä asioissa nousi esiin ongelmia, ne näyttäytyivät koordinaation näkökulmasta erityisesti henkisesti kuormittavimpina.

Pieniä, mutta toistuvia haasteita löytyi mm. hankkeen koordinaation roolin hahmottamisessa ja tarkoituksessa, ja sen myötä osin koko hankkeen toiminnan kokonaisuuden käsityksessä. Hanketyöryhmäpäivillä koulutetaan aktiivisesti hanketyöntekijöitä, mutta toisinaan tehtävienannon yhteydessä esiin nousi haasteita ymmärtää kokonaisuutena, miksi jotakin – kenties hiukan teknisen ja työllistävän kuuloista – tehtävänantoa piti lähteä suorittamaan annetun aikataulun puitteissa. Tämän valossa haastavalta tuntui myös jokaisen osahankkeen tuottaman tiedon merkityksen hahmottaminen suuremmissa mittakaavassa, osana yhteiskunnallista vaikuttamista. Näissä tilanteissa nousee erilaisten roolien ristiriitaisuus. Yhtäällä painaa hankkeen toiminnan kannalta oleellinen hankekoordinaatioon ”uskominen” ja luottamus siihen, että heillä on kokonaiskuvan kannalta oleellinen tieto ja ymmärrys johtaa hankkeen työskentelyä

yhdessä sovittuun suuntaan. Toisaalta haasteena on sisäisen motivaation herättäminen suorittamaan oman, muutoinkin kuormittavan työn, ohessa sellaista asiaa, jonka tarpeellisuutta tai tekemisen syytä ei aivan hahmota siinä hetkessä. Kolmantena huomioitavana tekijänä on se, että hankekoordinaatio ei ole esimiestaho, eikä siten varsinaisesti kuitenkaan määrää työnkuvaa – tai toisaalta lähetä tietoa oman organisaation johdolle alkavasta uudesta työsuoritteesta, jolle pitää pystyä varaamaan riittävästi aikaa ja resursseja.

Näihin liittyen hanketyöntekijät nostivat toisinaan esiin tietynlaisen auktoriteetin kaipausta ja tarpeen selkeämmille ohjeille ja aikatauluille. Koin nämä kiehtoviksi havainnoiksi työelämän käyttäytymispsykologiasta ja työntekijöiden luontaisesta auktoriteettien ja esimiesroolien kaipuusta suhteutettuna siihen, että työmuotona juuri yhteiskehittämishanke on yksi vähäorganisaatiollisimmista ja -esimiesvetoisimmista työkaluista. Vaikkakin toisaalta hanketyöntekijät tarkoittivat samassa yhteydessä myös usein yhteisten pelisääntöjen kunnioittamista ja siihen liittyvää tasavertaisuuden tunnetta tekemisessä, he toivat asian usein esiin termein ja elein, jotka viittasivat nimenomaisesti siihen, että jonkun tahon pitäisi ottaa selkeämpi johto- ja määräystehtävä suorittaakseen. Koettiin siis, että itse ei olla sellaisessa asemassa, jossa ohjeistetaan muita, tai korjataan muiden tekemistä, vaikka samassa yhteydessä nostettiin esiin yhteiskehittämissuunnan peruserä, jonka mukaan jokainen taho on yhdenvertainen.

Siinä, missä turhautumisen elementtejä näkyi toisinaan hanketyöntekijöissä, ne aina purkautuessaan nostattivat vastaavia tunteita myös hankekoordinaatiossa. Turhautuminen konkretisoituu sellaisiin ajatuksiin, jotka itsetunnon kautta tulee helposti käännettyä liiankin henkilökohtaisiksi, tai kritiikiksi omalle työpanokselleen, joka toki on hyvin tyypillistä ihmiskäyttäytymistä. Epäreilun kohtelun tuntemus syntyy, kun tietää tehneensä työnsä parhaansa mukaan – esimerkiksi nähneensä suuren vaivan kokouksen suunnitteluun, sinne hankittavan koulutuksen oikeaan kohdistamiseen, ohjelman aikatauluttamiseen ja teknisten kokousjärjestelyiden suorittamiseen, ja kokouksen päätteeksi käytävässä keskustelussa hanketyöskentelyyn kohdistuva palaute on sävyl-

tään negatiivista. Tosiasiallisesti kritiikki ei liity millään tavalla suoritettuihin kokousjärjestelyihin, vaan aivan muihin tekijöihin. Kuitenkin ne tulee helposti väsymyksen siivittämänä assosioitua liittymään toisiinsa ajankohtien yhtymän vuoksi ja näin vastaanotettuna palaute tuntuu ylettömän kuormittavalta.

Suurimmat havainnot kuitenkin peilautuvat oman NEA-hankkeeseen orientoitumisprosessini kautta esiin nousemiin tuntemuksiini ja huomioihini. Etsin myös tietoisesti yhtäläisyyksiä muiden hanketyöntekijöiden kokemuksiin orientoitumisesta juuri tähän hankkeeseen. Kun löysin itseni kamppailemasta hankkeen kokonaisuuden hahmottamisen haasteiden parissa, kyselin ja tarkkailin erityisen kiinnostuneena, ovatko muut työntekijät jossain kohdassa hanketta tunteneet samoja tuntemuksia ja miten he ovat hahmottaneet kokonaisuuden itselleen. Kyselin myös sitä, kauanko näiden haasteiden selittäminen oli heiltä vienyt ja miten he olivat toimineet tilanteessa. Kun keskustelimme muista aloittavista opiskelijoista, kyselin erityisen tarkasti kunkin tahon perehdyttämiseen liittyvistä suunnitelmista ja siitä, mitkä teemat ja asiat he kokevat erityisen oleellisiksi tuleville, uusille harjoittelijoilleen esiin tuotavaksi.

5.2 Orientoitumismateriaalin toteutus

Kun olin päässyt vauhtiin ja idea tuotoksesta oli olemassa, orientoitumismateriaalin tuottaminen oli lähinnä Power Point – diojen luomista, niihin olemassa olevan tiedon keräämistä ja haastavimpana teknisenä osuutena äänen nauhoittamista.

NEA-hankkeessa on jo ennen omaa hankkeeseen osallistumistani kerätty valtava määrä tietoa, luotu toimivia työmetodeja, sovittu erilaisia toimintaryhmiä, kartoitettu erilaisten koulutusten suunnitteluun ja järjestämiseen halukkaita henkilöitä ja näin luotu toimiva kokonaistyöskentelytapa. Minun tehtäväkseni jäi oppia ja omaksua tämä tapa, hahmottaa siinä piilevä organisaatiollisuus ja luoda näistä tiedostani esitys. Ja mikä mutkikkainta, organisaatio-sanana käytön kanssa joutui olemaan erityisen tarkkana. Toisinaan tuntui, että jos perimmäisessä huoneessa erehtyi mainitsemaan sanan ”organisaation”, koko Y-Säätiön tutkimusosasto käänsi katseensa äänen suuntaan val-

miina muistuttamaan, että hanke ei ole organisaatio. Toki tämä oli lähinnä hauska yksityiskohta, jossa arvelisin näkyvän mitä hienoimmin tutkimusosaston johtajan Sari Timosen kädenjälki.

Esityksen pohjana käytin NEA-hankkeen ja Y-Säätiön omistamien koulutusmateriaaleissaan käyttämää valmista ulkoasupohjaa, johon loin erilaisia otsikkokenttiä, tekstejä ja kaavioita kuvaamaan sisältöä. Suunnittelin saman aikaisesti käsikirjoituksen, jolla diaesityksen sisältö saadaan avattua laajemmin sanallisesti.

Myös oma osaamiseni Power Point – työkaluun kasvoi tämän kehittämisprojektini myötä. En aiemmin ollut tiennyt, että myös Power Pointilla voi tallentaa ääntä ja siten tehdä materiaaleja, joita voi käyttää tallenteena. Otin tämän toteutustyön myös työkalun oppimisen kannalta ja kokeilin sen teon aikana äärimmäisen monia erilaisia tehostetyökaluja kaikkine ajastusominaisuuksineen ja yritin saada niitä täsmäämään nauhoitetun puheen kulkuun. Harmikseni huomasin, että aivan kaikkea en saanut onnistumaan toivomallani tavalla, mutta siirtymät pidin erilaisina itseäni viihdyttäneinä liukuina, rypistyksinä ja avautuvina verhoina. Erityisesti minua ilahduttaisi, jos ne kaikessa kömpelyydessään keventäisivät tulevaisuudessa myös jonkun niitä katsovan, orientoitumisprosessin keskellä olevan opiskelijan tai kokemusasiantuntijan oppimisprosessia hetkellisesti. Materiaali on melko raskas aiheensa vuoksi ja siihen on pyritty sisällyttämään mahdollisimman paljon tietoa, joten sen oppimisprosessi voi olla melko työläs.

Kun pohdin sisältöä, nojasin paljon hankepäiväkirjaani ja havainnointimuistiinpanoihini. Näistä nostin esiin tärkeimmät pääkohdat käytännön asioista, jotka ehkä olisin itse halunnut jo ensimmäisenä päivänä nähdä ja kuulla orientoitumiseni tueksi. Syyt kohtien nostamiseen on käsitelty aiemmissa luvuissa, joten tässä seuraavassa materiaalin kuvauksessa mainitsen ne vain termistönä menemättä uudestaan syihin ja yksityiskohtiin. Muistiinpanoistani löytyi myös arvokkaita viittauksia opinnäytetyöni

ohjaajan kanssa käymiimme keskusteluihin, joista sain näkökulmaa hankekoordinaation työstä niihin tekijöihin, joiden huomioita jättäminen voi näkyä tulevan työskentelyn onnistumisessa.

5.3 Orientoitumismateriaalin kuvaus

Koska orientoitumismateriaali on Y-Säätiön omaisuutta, en voi esittää sitä tämän oppinäytetyön liitteenä. Kuvaan kuitenkin sen pääpiirteittäin esittämään käytännössä, kuinka kaikki nämä havaintoni ja niiden ratkaisut on paketoitu sovitun mukaisesti tiiviiseen, alle 10 dian esitykseen.

Orientoitumismateriaalin kansilehti on otsikkotasoinen kuvaus hankkeesta, johon olemme orientoitumassa ja siitä löytyy myös nimeni kertomaan materiaalin tekijän. Toivotan puheessa katsojan lämpimästi tervetulleeksi työskentelemään hankkeeseen.

Sivu kaksi käsittelee NEA-hanketta, sekä nais erityisyyttä asunnottomuustyössä. Se sisältää asunnottomuuteen liittyviä tilastoja, sekä NEA-hankkeen tavoitteet. Puheosuudessa käsitellään ensin se, mistä NEA-hanke on saanut alkunsa ja diojen tekstisisällön lisäksi siinä kuvataan naisten asemaa asunnottomuustyön kentällä. Tämän jälkeen esitellään tilastot ja kerrotaan, mistä niitä on kerätty, sekä kuvataan naisten asunnottomuuden erityispiirteitä. Lopuksi esitellään hankkeen tavoitteet.

Sivulla kolme esitellään yhdeksän NEA-hankkeeseen osallistuvaa osahanketta organisaatiokaaviomallissa, jonka lisäksi osallistuvat kaupungit: Helsinki, Vantaa, Espoo, Turku ja Tampere on listattuna erikseen. Samalta listaukselta löytyy myös yhteistyösopimuksen tehneet tahot, Monikanaiset Ry ja KRITS:in Naiset Näkyviksi hanke.

Sivu neljä on syvennystä edelliseen ja esittelee tarkemmin kunkin osahankkeen painotusta ja heidän hankkeeseen tuomaansa erityisosaamista. Tekstiosuudessa avataan ensin NEA-hankkeen moniulotteista näkökulmaa nais erityisyyteen ja mainitaan sen etu:

yhdessä olemme enemmän kuin osiemme summa. Tämän jälkeen osahankkeet avataan muutamilla lauseilla, joka muodostaakin melko pitkän puheen osahankkeiden lukumäärän vuoksi.

Sivu viisi sisältää oman orientoitumiseni kannalta oleelliseksi nousseen epävirallisen organisaatiokaavion. Puheosuudessa avataan hankekoordinaation roolia ja tehtäviä painottaen heillä hallussa olevaa hankkeen kokonaiskuvaa. Hankeryhmästä puhuttaessa mainitaan sen säännöllinen tapaamistiheys ja avataan tapaamistapoja. Tämän jälkeen esitellään kehittämistyöryhmien ajatus ja toiminta suurpiirteisesti. Alkuperäinen ajatukseni olisi ollut avata näitä tarkemminkin, mutta erityisesti projektipäällikkö Leena Lehtonen oli sitä mieltä, että koska ryhmien nimi ja tehtävän sisältö saattavat vaihdella tarpeen mukaan, koko orientoitumismateriaali saattaa helpommin jäädä vanhatietoiseksi, jos näitä nimetään tarkasti. Ohjausryhmää avataan hiukan myös siihen kuuluvien edustusten ja sen tehtävän tiimoilta, josta sujuvasti siirrytään myös lyhyeen mainintaan hankkeen taloudesta. Talousnäkökulma tulee nimenomaan käytännön läheisesti tällä dialla, sillä sitä käsitellään yksityiskohtaisemmin viimeisellä dialla ja siksi tässä onkin lähinnä käytännön työhön vaikuttava maininta budjeteista omissa osahankkeissa.

Sivulla kuusi, seitsemän ja kahdeksan käsitellään nimenomaan hanketyöskentelyä ja näissä on sekä mahdollistavia, että rajoittavia huomioita, jaoteltuina tasapainoisesti niin, etteivät ohjeet liian kieltävässä sävyssä. Sivun kuusi puheessa osallistetaan kuulija toteamalla hänen työskentelynsä nais erityisyyden eteen olevan ilahduttava asia. Samassa kerrotaan, kuinka jokainen hankkeessa työskentelevä on yhdessä juuri tämä hanke ja hankkeen muodostuvan sen näköiseksi, kuin mitä siinä työskentelevät henkilöt haluavat. Puheessa kannustetaan rohkeaan osallistumiseen, heittäytymiseen ja painotetaan mahdollisuuksien laajaa kenttää, sekä kaikkien käytössä olevaa osaamista ja taitoa, jonka yhteiskehittäminen mahdollistaa. Kaiken positiivisen päätteeksi, dian ulkopuolella eli puheosuudessa on pidempi pätkä ryhmäytymisen oppeja ja työkaluja sen ymmärtämiseen.

Seitsemännen sivun teemoja ovat yhteiskehittämishankkeen osallistumisen edellytykset ja keskinäinen kunnioitus. Kahdeksas sivu on napakampaa ohjeistusta, jossa muistutetaan siitä, että NEA-hanke ei ole työorganisaatio ja neuvotaan kääntymään oman osahankkeen puoleen työsuhteeseen liittyvissä kysymyksissä. Lopusta löytyy vielä maininta hanketyöskentelyn ja oman organisaation käytännön työn tasapainottelun haasteista ja muistutetaan hanketyön tärkeydestä valtakunnallisella tasolla asunnottomien naisten tilanteen parantamiseksi.

Sivua yhdeksän, eli viimeistä sivua kutsuin orientoitumismateriaalin valmistuksen aikoihin leikkisästi ”Leenan sivuksi”. Tämä johtuu siitä, että se on orientoitumismateriaalin mahdollisesti virallisin sivu, jossa käsitellään STEA:a ja sen aiheuttamia erityisvaatimuksia hanketyöskentelyssä, jotka ovat erityisesti projektipäällikön osaamisaluetta. Hän myös antoi korvaamattoman arvokkaan panoksensa sivun sisällön valitsemisessa. Sivulla mainitaan myös työajan seuranta ja nostetaan esiin se tosiasia, että STEA:n avustusten voimin on mahdollista maksaa hanketyöntekijöiden palkka, joka on hieman karu, mutta silti todenmukainen muistutus siitä, miksi työtä tehdään juuri hankehakemukseen määritellyin tavoin.

Viimeinen dia on kiitossivu, jossa on listattuna myös yhteystietoni mahdollisten kysymysten tai kommentoinnin varalta.

6 JALKAUTTAMINEN JA ONNISTUMISEN ARVIOINTI

6.1 Orientoitumismateriaalin luovuttaminen tilaajalle

Kävimme päivittäistä keskustelua harjoittelun ohessa opinnäytetyön etenemisestä, siinä nousseista ajatuksista ja havainnoista ja sen sisällöstä opinnäytetyön ohjaajani Pilvi Azeemin kanssa. Meillä oli lisäksi aina perjantaisin mahdollisuuksien mukaan varattuna kalenteriin keskustelutuokio, joiden pituudet vaihtelivat muutamista kymmenistä minuuteista useisiin tunteihin. Näissä keskustelutilaisuuksissa pääsin purkamaan kaikkia opinnäytetyöhön liittyviä huoliani, murheitani, ilojani ja onnistumisiani, kyselemään ammatillisia neuvoja kohtaamiini haasteisiin ja selvittämään sellaisia kohtia, joiden kanssa olin epävarma. Ohjaajani oli siis koko prosessin ajan kiinteästi tukenani ja tiesi jatkuvasti, missä opinnäytetyön kanssa mennään.

Kun opinnäytetyöni tuotos alkoi lähestyä valmistumistaan, lähetin sen hankekoordinaattori Pilvi Azeemille ja projektipäällikkö Leena Lehtoselle. He tarkastivat sen ja tekivät mainioita korjausehdotuksia, joiden pohjalta lopullinen visuaalinen muoto rakentui. Puheosuuteni käsikirjoitus valmistui viimeisenä ja sen tarkasti hankekoordinaattori, jonka korjausten jälkeen nauhoitin puheen. Nauhoitus vaati useita toistoja ja kesti useita tunteja, joiden aikana minulla oli muutamia teknisiä haasteita ja loppua kohden äänen tallennus alkoi hiukan hidastua. Käytännössä tämä näkyi niin, että ensimmäiset viisi sanomaani sanaa jäivät uupumaan tallennuksesta, joka lisäsi uusittujen nauhoitusten kertoja. Halusin tehdä kaikki nauhoitukset samassa tilassa, yhdellä kertaa, jotta ääni pysyisi mahdollisimman saman kaltaisena koko materiaalin läpi ja olisi siten tasalaatuisempi kokonaisuus. Valitsin projektipäällikön huoneen nauhoitukseen rauhan takaamiseksi sellaisena päivänä, jolloin hän ei itse ollut töissä. Nostin pöydän niin, että kannettavan tietokoneen mikrofoni oli mahdollisimman lähellä suutani ja pyrin pitämään ääneni hyvin tasaisena. Harmillisesti tila oli hiukan kaikuisa, joka kuuluu äänitteessä, eikä tietokoneen mikrofoni ollut aivan riittävän laadukas nauhoitusväline tarkoitukseeni. Ammattimaisemman vaikutelman saavuttamiseksi äänittäminen olisi siis pitänyt suorittaa toisenlaisissa olosuhteissa.

Lähetin valmiin orientoitumismateriaalin ohjaajalleni. Koko orientoitumismateriaali jää aiemmin mainitun mukaisesti Y-Säätiölle, enkä siksi osaa määritellä sen tulevaa käyttöä tarkemmin. Sovimme ohjaajani kanssa, että palautteiden keräämiseksi hän kuitenkin lähetti sen heti seuraavana arkipäivänä kolmelle viimeisimpänä hankkeessa aloittaneelle harjoittelijalle tai kokemusasiantuntijalle ja tätä tarkoitusta varten loin-kin materiaalin oheen kuvallisen ohjeen, kuinka se tulee käynnistää Power Point – selaimen oikeassa alakulmassa olevalla käynnistä diaesitys-painikkeella ja varmistaa, että tietokoneen äänet ovat riittävällä voimakkuudella äänen kuulumiseksi. Käyttö-ohjeessa kerrotaan myös tallenteen kestävän n. 16 minuuttia ja siinä on ohjeet palautelomakkeen täyttöön, joka löytyi ohjeessa olevan linkin takaa.

6.2 Palautteen kerääminen

Keräsin palautetta orientoitumismateriaalista hanketyöntekijöiltä KyselyNetti – sivuston avulla luomani kyselyn avulla. Pidin kysymysten määrän mahdollisimman pienenä, tehdäkseen vastaamisesta helppoa, ja keskityin yksinkertaisesti materiaalin oikean kohdistamisen tunnistamiseen.

Käytin avoimia kysymyksiä, jotka mahdollistavat sekä pitkän, monipuolisen palautteen kirjoittamisen, että lyhyet kyllä ja ei – vastaukset, niiden antajan innostuksen mukaan. Koska kysymykset olivat avoimia, tein päätöksen, että niitä on mahdollisimman vähän oleellisuuden informaation keräämiseksi kaikilta vastanneilta, ilman että se muodostuu epämiellyttävän pitkäksi ja rankaksi prosessiksi.

Linkki palautekyselyyn lähetettiin neljälle ihmiselle, joille myös orientoitumismateriaali lähetettiin tutustuttavaksi ja siihen vastasi kaksi ihmistä. Kysely on tämän raportin lopussa liitteenä.

6.3 Orientoitumismateriaalin onnistumisen arviointi

Kyselyyn tuli niin vähän vastuksia, ettei niistä voi tehdä mitään yleistettävää yhteen- vetoa tai merkittäviä johtopäätöksiä. Jo otantaryhmän pienuuden vuoksi päätin ennen

kyselyä, etten tule julkaisemaan yksittäisiä vastauksia niiden tunnistettavuuden estämiseksi. Kummatkin palautteet olivat kuitenkin hyvin saman suuntaisia ja vastanneet henkilöt olivat kiinnittäneet huomiota samoihin asioihin monessa kohdassa.

Palautteen perusteella vaikuttaisi siltä, että materiaalin katsoneet henkilöt kokivat sen hyödylliseksi ja tehokkaaksi tietopaketyksi. Vaikuttaisi siltä, että tietoa on niin paljon, että materiaalin joutuu mahdollisesti katsomaan useammankin kerran, jotta kaiken siinä olevan saa sisäistettyä kunnolla. Samalla todetaan, että mitään ei kuitenkaan olisi voinut jättää pois eheän kokonaisuuden saavuttamiseksi. Äänen laadusta oli maininta, jossa yhteydessä todettiin, että vaikkakin se oli paikoin epätasainen, se kuitenkin oli kuunneltavissa. Äänen ja kuvan yhdistämistä pidettiin hyvänä yhdistelmänä, jonka yhteydessä annetuissa palautteissa nostettiin erityisesti erilaiset oppimistyyliä ja niiden huomioiminen esiin.

Suullinen palaute myös esimerkiksi opponoijaltani oli kannustavaa ja viittasi siihen, että kaikilla suuremmilla hankkeilla tulisi olla orientoitumismateriaalia käytössään työskentelyn hahmottamiseksi. Tästä olenkin aivan samaa mieltä, sillä hankkeiden työskentelytavat ovat kovin vaihtelevat ja ilman kohdistettua orientoitumismateriaalia juuri tietyn hankkeen työskentelyn hahmottaminen on joka tapauksessa aikaa vievä oppimisprosessi. Ajan säästämiseksi ja yhteisen tietotason varmistamiseksi orientoitumismateriaalin luominen sellaiselle henkilölle, jolla on jo kokonaiskuva hankkeen työskentelystä, on suhteellisen helppo ja yksinkertainen prosessi.

Itselleni tämä opinnäytetyö ja orientoitumismateriaali oli äärimmäisen hyödyllinen kokemus, joiden perusteella ymmärrykseni hanketyöskentelyyn ja lukuisiin siihen vaikuttaviin tekijöihin kasvoi moninkertaiseksi.

7 YHTEENVETO

Naiserityisyys asunnottomuustyössä on erityisen ajankohtainen teema juuri nyt, vuoden 2019 loppupuolella. Vuonna 2019 Asunnottomien Yö – tapahtuman teemana olivat varjojen naiset. Asunnottomat, näkymättömät. Osaltaan teemaa on ajankohtaistanut nimenomaan NEA-hanke kaikella äärimmäisen tärkeällä työllään, jota se on tehnyt nais erityisyyden ilmiön esiin nostamiseksi, viimeisten kahden vuoden aikana. Työ jatkuu edelleen, ja vaikka tiedossa ei vielä tässä vaiheessa ole, onko NEA-hankkeelle jossain muodossa tarkoitus hakea jatkohanketta tai muuten jatkaa toimintaa, aihe ei ole poistunut mihinkään. Asunnottomia naisia on edelleen Suomessa suuri määrä ja vaikuttaa siltä, että tilastoissa näkyvät naiset ovat vain jäävuoren huippu, kaikkien pilaasunnottomien naisten näkyvänä kärkenä. Yhteiskunnan tarjoamat palvelut eivät nykyisellään vastaa tarpeeseen, eivätkä pysty huomioimaan naisten erityisiä, nimenomaan naiseuteen liittyviä herkkyyksiä riittävästi.

Tarvitaan erilaisia asumisratkaisuita. Hajautettuja niille, jotka itsenäiseen asumiseen pystyvät, ja yhteisöllisempiä muotoja sellaisille, joita nämä asumisen muodot paremmin palvelevat. Tarvitaan ymmärrystä ja tilaa, myös sellaisia hätämajoituspaikkoja, joihin päihtyneessä tilassa oleva nainen on tervetullut olemaan turvassa. On hyväksyttävä, että väkivaltaa tapahtuu myös muualla, kuin lähisuhteissa, ja niitä kokeneet naiset tarvitsevat yhtä lailla turvasataman ja hoivaa selvitäkseen kokemastaan. Tarvitaan voimavaroja ja työntekijöitä, jotka ymmärtävät selittämättä, miksi asunnottomalle, häntää kärsivälle naiselle, nykymuotoinen hätämajoitusyksikkö vailla mitään turvaa, ei missään tapauksessa ole vaihtoehto. Asunnottomille naisille tarvitaan fyysisesti lisää asuntoja, mutta tarvitaan myös ammattilaisresursseja opettamaan, kuinka asunnosta tehdään koti ja miten tämä kallisarvoinen koti säilytetään. Tarvitaan traumaorientoitunutta työtettä ymmärtämään se taakka, joka asunnottomalla naisella on kannettavaan ja opettamaan kädestä pitäen, miten liian monta kertaa rikutut rajat rakennetaan uudestaan ja pidetään niistä kiinni.

Hyvään, nais erityisyyden huomioonottavaan asunnottomuustyöhön on vielä matkaa ja tämän vuoksi työtä on jatkettava. Työhön on otettava mukaan kaikki sellaiset tahot, joilla annettavaa on, ja kuultava pienetkin äänet. Tähän työhön NEA-hanke on mitä otollisin. NEA-hanke on myös harjoittelijanäkökulmasta mitä kiitollisin ja kehittävin ympäristö kasvaa kohti ammattilaisuutta. Se on hanke, jonka uskomattoman upeat työntekijät jakavat osaamistaan epäröimättä ja vastavuoroisesti ovat hyvin avoinna kaikille ajatuksille ja huomioille ympärillään.

NEA-hanke on myös, kuten opinnäytetyössäni esiin nostan, varsin suuri kokonaisuus hahmottaa ja ymmärtää. Sen kokonaisuuden hallitsemisen haastetta kuvaa hyvin jo se, että sen hankeorganisaatio työllistää aivan täyspäiväisesti kaksi ihmistä, ja hiukan enemmänkin. Yksittäisiltä osahankkeiden työntekijöiltä ei missään tapauksessa voida odottaa, että heillä olisi jatkuvasti hankkeen kokonaiskuva kaikkine yksityiskohtineen hallussa. Näin suuri laiva on NEA-hanke. Yksi NEA-hankkeen tärkeistä tavoitteista on myös kokemusasiantuntijuuden vahvistaminen. Kokemusasiantuntijat ovat asiansa osaajia nimenomaisesti kokemuksen, eivät koulutuksensa kautta. Koska NEA-hankkeessa tehdään hanketyötä, jolla vaikutetaan myös valtakunnallisella tasolla, sen on oltava hyvin ammattimaista. On kuitenkin epärealistista odottaa, että kokemuksen kautta asiantuntijaksi muodostunut henkilö omaisi ammattimaisen hanketyöskentelyn tietämystason. Jotta NEA-hanke – tai mikä tahansa muu suurempi hanke, jonka toiminnassa on mukana kokemusasiantuntijoita tai harjoittelijoita – voisi taata reilun, toiminnan sujuvuuden mahdollistavan osaamistason kaikille sen eteen työskenteleville, on erittäin hyvä pystyä tarjoamaan lisäkoulutusta hanketyöskentelystä.

Tämän vuoksi orientoitumiseen on erittäin hyvä olla myös yksinkertaisia työkaluja, joilla summataan kaikki oleellisin, mutta kuitenkin niin tiiviisti, että yksilöllä on mahdollisuus saada siitä tuleva oppi mielletyksi. Työkaluja voisi olla monenlaisia, yhtenä mahdollisuutena vapaampaan oppimiseen mieleeni nousee esimerkiksi yhtenäinen tarkastuslista, jossa on käsitelty otsikkotasolla oleellisimmat asiat, joita uuden hanketyöntekijän tulisi käydä läpi. Lähettämällä tämän tarkastuslistan kaikille osahankkeille ja sitouttamalla heistä jokaisen käyttämään sitä osana oman organisaationsa perehdy-

tyskoulutusta NEA-hankkeessa aloittaville työntekijöille, varmistuttaisi siitä, että jokainen hankkeessa aloittava tekijä saisi suunnilleen samansisältöisen opin. Tässä muodossa oppi tulisi vapaammin perehdyttävän henkilön valitsemien keinoin, eikä laatu olisi yhtä tasaista. Toisaalta parhaimmillaan se pystyisi huomioimaan paremmin oppivan henkilön persoonalliset oppimistaidot ja orientoitumisen saisi paremmin kiinnitettyä itse hankkeeseen käytännön esimerkein.

Mitä tähän nimenomaiseen orientoitumismateriaaliin ja opinnäytetyöhöni tulee, olen vahvasti sitä mieltä, että kaikilla monitoimijaisilla hankkeilla pitäisi ehdottomasti olla vastaava orientoitumismateriaali käytössään. Lämmin tervehdys hankekoordinaatiolta selkeyttämään heti alkumetreillä hankkeen perusteemat, tavoitteet ja työskentelytavat on huomattavasti inhimillisempi lähestymistapa, kuin useamman päivän hankkehakemuksen lukeminen ja mieltäminen. Siihen saa sisällytettyä valtavan määrän tietoa ja näkökulmankin voi valita juuri sen mukaan, mikä hankkeessa vaikeimmaksi mielletäväksi näyttäisi muodostuvan. Power Point-materiaalin päivittäminen käy aivan käden käänteessä ja halutessaan käyttää myös selostusta, sen voi valita käsittelemään teemoja niin, ettei ääntä tarvitse nauhoittaa uudestaan heti pienien muutosten tapahtuessa. Henkilöiden nimet voi hyvin jättää puheesta pois, samoin päivämäärät ja sellaiset toiminnot, jotka saattavat hankeen edetessä muuttua. Toisaalta yhdelle dialle uuden nauhoituksen äänittäminen on hyvin nopea ja näppärä toimi sekin, kun tekniikan on kerran opiskellut. Helpon ohjeet löytyvät google-hakukoneesta ja käsikirjoituksen saa helposti tallennettua vaikkapa pilvitallennustilaan pysymään säilössä koko hankkeen ajan niin, ettei uutta käsikirjoitusta tarvitse kirjoittaa alusta asti muutosten tapahtuessa.

Orientoitumismateriaalia tuottaessa kehittämistä voisi tehdä esimerkiksi äänen nauhoittamisen suhteen, johon voisi kokeilla erilaisia tietokoneeseen liitettäviä mikrofoniratkaisuja, jotka parantaisivat äänen laatua. Materiaalia kannattaa kierrättää monella hankkeeseen liittyvällä työntekijällä, mielellään eri aikaan aloittaneilla, varmistaakseen sen oikean kohdistuksen. Materiaalia luodessa kannattaa ehdottomasti sisällyttää siihen myös kaikki hanketyöskentelyä sivuava osaaminen, kuten esimerkiksi ryhmäytymisen perusteet. Myös traumaorientoitunut työote ja vireystilaymmärrys,

sekä työmotivaatio ovat avainsanoja, joita kannustan lämpimästi opiskelemaan ja sisällyttämään hankkeen orientoitumismateriaaliin. Nämä ovat hyviä ja arvokkaita kohteita kaikkien hanketyöntekijöiden työkaluiksi, joiden työkenttä liittyy heikoimmassa asemassa olevien ihmisten parissa työskentelyyn.

LÄHTEET

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA. Asunnottomuustilastot vuosilta 2015-2018. Viitattu 20.9.2019. https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus

Auvinen, Ari-Matti & Liikka, Piia. Osallistamisen käsikirja. Hämeenlinna: Suomen eOppimiskeskus ry. Viitattu 16.9.2019. <https://www.slideshare.net/eOppimiskeskus/osallistamisen-ksikirja>

Asunto Ensinn – Verkostokehittäjä-hanke. Viitattu 15.9.2019. <https://asuntoensinn.fi/ohjelma/asunnottomuuden-ennaltaehkaysyn-toimenpideohjelma-2016-2019/verkostokehittajat-hanke/>

Fredriksson, Peter, 2018. Yömajasta omaan asuntoon, suomalaisen asunnottomuuspolitiikan murros. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Granfelt Riitta, 1998. Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Pieksämäki: Kirjapaino Raamattutalo Oy.

Haahtela, Riikka, 2015. Pro Gradu - Asiakkuuksien rakentuminen asunnottomille suunnatussa naistyössä. Tampereen Yliopisto.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa (HTK), Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012

Hällström, Jaana, 2019. Blogikirjoitus. ”Diakonissalaitos on tehnyt työtä naisten asunnottomuuden parissa jo 20 vuotta”. Viitattu 19.9.2019. <https://www.hdl.fi/blog/2019/03/08/diakonissalaitos-on-tehnyt-tyota-naisten-asunnottomuuden-parissa-jo-20-vuotta/>

Markkanen, Eeva-Liisa, 2012. Kuulun! Välineitä ryhmän toiminnan tukemiseen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto – opas.

Pelin, Risto, 2011. Projektihallinnan käsikirja. Keuruu: Projektijohtaminen Oy Risto Pelin.

Robson, Colin, 2002. Real World Research. Second Edition. Cornwall: Blackwell Publishing Ltd.

Salmela-Aro, Katariina & Nurmi Jan-Erik, 2017. Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salo, Paula & Rantonen, Otso & Aalto, Ville & Oksanen, Tuula & Vahtera, Jussi & Junnonen, Sanna-Riitta & Baldschun, Andreas & Väisänen, Raija & Mönkkönen, Kaarina & Hämäläinen, Juha, 2017. Sosiaalityön kuormittavuus, voimavarat ja sosiaalityöntekijöiden mielenterveys. Helsinki: Työterveyslaitos.

Salovaara-Karstu, Christa & Muttilainen, Vesa, 2004. Asuntohäädöt 2000-luvun Suomessa. Ulosoton rekisteritietoja ja vuokrasuhteen osapuolten kokemuksia. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 213. Viitattu 9.11.2019. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152470/213_Salovaara_Karstu_%09Muttilainen_2004.pdf?sequence=2

Silfverberg, Paul, 2007. Ideasta projektiksi: projektinvetäjän käsikirja. Konsulttitoimisto Planpoint Oy.

Smolej, Mirka, 2017. STEA: Mitä hankkeen seuranta, arviointi ja raportointi vaativat? Viitattu 9.11.2019. <https://www.innokyla.fi/documents/6020531/a5cf8eaf-7089-42ca-8504-b51b75727e14>

Tarjamo, Terttu & Karvinen Marita, 26.9.2018. Uutinen: Sukupuolineutraalissa ja sukupuolittietoisessa kasvatuksessa on eroa. SETA. Viitattu 16.11.2019. https://seta.fi/2018/09/26/sukupuolineutraalissa-ja-sukupuolittietoisessa-kasvatuksessa-on-eroa/?gclid=Cj0KCQiA2b7uBRDsARIsAEE9XpFJZfTey-vPuB6l2royeLxmAi21LuDG6Z97XRT1z3ZkvfH_YqjwxCCMaAnojEALw_wcB

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu, 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta - Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press. Viitattu 16.11.2019. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Työturvallisuuslaki (738/2002) 14 §. Viitattu 22.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Y-Säätiö, 2019. Asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävät hankkeet – sivusto. Viitattu 5.9.2019. <https://ysaatio.fi/y-saatio/hankkeet>

Y-Säätiö, 2019. NEA – nais erityisyys asunnottomuustyössä – sivusto. Viitattu 7.9.2019. <https://ysaatio.fi/y-saatio/hankkeet/nea-nais erityisyys-asunnottomuustyossa>

Y-Säätiö, 2019. Y-Säätiön historiasta – sivusto. Viitattu 10.9.2019. <https://ysaatio.fi/y-saatio/y-saation-historiasta>

Valkonauhasäätiö, 2019. Liisankoti. Viitattu 9.11.2019. <https://www.suurhelsinginvalkonauha.fi/mita-teemme/liisankoti/>

Viisanen, Martta, 2019. Pro Gradu - ”Se on ihan kaikki kaikessa, että on koti”: nuorten naisten kokemuksia kodittomuudesta ja sen merkityksistä. Lapin Yliopisto.

Vilkka, Hanna 2014. Tutki ja Havainnoi. Viitattu 9.9.2019. <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-havainnoi.pdf>

LIITTEET

Liite 1 a) Palautekysely orientoitumismateriaalista aloitus ja kysymykset 1-2

NEA-hankkeen orientoitumismateriaalin onnistuminen 0 %

Heippa!

Kiitos, kun käytit hetken aikaasi katsoakseni opinnäytetyökseni luomani orientoitumismateriaalin NEA-hankkeessa työskentelystä. Pyytäisin Sinua vielä vastaamaan näihin muutamiin kysymyksiin koskien esitystä ja sen sisältöä. Ne ovat minulle tärkeää tietoa oman ammatillisen kehittymiseni kannalta, sekä osa opinnäytetyötäni ja tekemäni urakan arviointia.

Ystävällisesti,
Ina Laine-Salaja

Koetko katsomaasi orientoitumismateriaalin olevan hyödyllinen esimerkiksi uuden työntekijän tai opiskelijan orientoimisessa NEA-hankkeen työskentelyyn?

Koetko, että orientoitumismateriaalista saa riittävästi tietoa? Jäikö jotain oleellista pois?

Liite 1 b) Palautekysely orientoitumismateriaalista aloitus ja kysymykset 3-5

Oliko orientoitumismateriaalista jotain sellaista turhaa, jonka olisi voinut jättää pois? Jos kyllä, mitä?

Oletko tyytyväinen orientaatiomateriaalin toteutustapaan (Powerpoint-video)? Olisiko materiaalin voinut toteuttaa jollakin toisella tavalla mielenkiintoisemmin?

Avoim palaute orientoitumismateriaalista, mikäli Sinulle tulee jotain mieleen?